

Hiiumaa haridusvõrgu analüüs

OÜ Cumulus Consulting

Jaauar 2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. HIIUMAA VALLA RUUMIMUSTER JA RAHVASTIK	4
1.1. RUUMIMUSTER	4
1.2. RAHVASTIKUARENGUD VALLAS JA PIIRKONDADES	6
1.3. JÄRELDUSED SENISTEST RAHVASTIKUARENGUTEST	16
2. HARIDUSKORRALDUS.....	17
2.1. ALUSHARIDUS.....	18
2.2. PÕHIHARIDUS	20
2.3. TÖÖTAJATE KOOSSEIS	24
2.4. KINNISVARA.....	26
2.5. FINANTSEERIMINE	28
2.6. JÄRELDUSED HETKEOLUKORRAST	31
3. TEENUSEVAJADUSE PROGNOOS	32
3.1. METOODIKA JA EELDUSED	32
3.2. PROGNOOSI TULEMUSED	34
4. HARIDUSVÕRGU ARENDAMISE ALTERNATIIVID	39
4.1. VÕIMALIKUD ALTERNATIIVID.....	39
4.2. KONSULTANTIDE HINNANG JA SOOVITUSED	44
LISAD	46
<i>Lisa 1. Kandid</i>	<i>46</i>
<i>Lisa 1.1 Asustusüksuste kuuluvus kantidesse.....</i>	<i>46</i>
<i>Lisa 1.2 Rahvaarv ja vanusjaotus 2021 ning rahvaarvu muutus 2015-2021 kantides</i>	<i>48</i>
<i>Lisa 2. Rahvastik ja prognoos piirkondades</i>	<i>49</i>
<i>Lisa 2.1 Emmaste piirkond</i>	<i>49</i>
<i>Lisa 2.2 Kõrgessaare piirkond</i>	<i>50</i>
<i>Lisa 2.3 Käina piirkond</i>	<i>51</i>
<i>Lisa 2.4 Kärkla linn</i>	<i>52</i>
<i>Lisa 2.5 Pühalepa piirkond</i>	<i>53</i>
<i>Lisa 3. Õpilasränne kooliastmete lõikes õppeaastal 21/22.....</i>	<i>54</i>
<i>Lisa 4. Õpilasränne kantides õppeaastatel 16/17 kuni 21/22.....</i>	<i>55</i>

SISSEJUHATUS

Kogu Hiiu maakonda kattev Hiiumaa vald moodustus 2017. aastal nelja omavalitsuse - Emmaste, Hiiu, Käina ja Pühalepa - ühinemise tulemusena. Sellele eelnes Kärkla linna ja Kõrgessaare valla ühinemine Hiiumaa vallaks 2013. aastal. Enam kui 1000 km² suurusel saarel elab kokku u 9500 inimest, mis teeb keskmiseks asustustiheduseks u 9,2 in/km².

Praegune Hiiumaa haridusvõrk on kujunenud viie endise omavalitsuse (praegu osavallad) raames. Kõigis osavaldades on üks munitsipaallasteaed ja -üldhariduskool, v.a Pühalepa, kus mõlemaid on kaks. Lisaks tegutsevad vallas riigile kuuluv gümnaasium (Hiiumaa Gümnaasium) ja kutseõppeasutus (Hiiumaa Ametikool) ning alates 2021. aastast ka eraalgatusena käivitatud Hiiumaa Vabakool, kus esimesel tegevusaastal on üks lasteaiarühm ja liitklass.

Kuna seni pole maakonna haridusvõrgu hetkeolukorda ja tulevikuperspektiive terviklikult analüüsitud, algatas Hiiumaa vald 2021. aastal käesoleva töö koostamise, mille eesmärgiks on anda sisend otsuste tegemiseks Hiiumaa valla haridusvõrgu tuleviku osas. Analüüsile püstitati lähteülesandes kolm eesmärki:

- kaardistada Hiiumaa munitsipaalkoolid ning analüüsida nende täituvust, ruumikasutust ja tulevikuperspektiive;
- analüüsida rahvastikuarengute (sh rände) mõju Hiiumaa koolivõrgule ja koostada perspektiivse teenusevajaduse prognoos õppeaastateks 2021/2022 kuni 2034/2035;
- lähtuvalt teenusevajaduse prognoosist pakkuda lahendusi võimalikeks muudatusteks ja ümberkorraldusteks. Seejuures tuli arvestada teiste hariduskorraldust mõjutavate aspektidega nagu uuenenud õpikäsitus, kogukondade vajadused, hariduspoliitilised suundumused, kuluefektiivsus jms tegurid.

Töö käivitamise raames lepidi kokku, et analüüsi kaasatakse munitsipaalkoolide kõrval ka lasteaiad.

Kuna teenusevajaduse kujunemise seisukohalt on olulised toimunud rahvastikuprotsessid, on töö esimeses osas esitatud ülevaade möödunud aastate rahvastikusündmustest ja hetkeolukord Hiiumaa valla viies piirkonnas. Rahvastikuülevaates on kasutatud rahvastikuregistri andmeid (seisuga 1. jaanuar nimetatud aastal) ja need on aluseks ka prognoosi koostamisel. Töö teises peatükis on välja toodud alus- ja üldharidusasutused, teenusemahud ning laste- ja õpilaste rände muster nii vallas tervikuna kui ka piirkondade vaates. Kasutatud on Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmeid (õppeaasta andmed fikseeritakse lõplikult seisuga 10. november vastaval aastal). Lisaks sisaldab peatükk haridusvaldkonna töötajate, kinnisvara ja finantseerimise osa, vastav info pärineb lisaks EHISele peamiselt vallavalitsuselt ja Rahandusministeeriumilt. Kolmandas peatükis on rahvastikuanalüüsi info alusel püstitatud sündimus- ja rände-eeldused piirkondadele ning esitatud rahvastikuprognoos aastani 2040. Prognoosil on kaks stsenaariumit iga piirkonna kohta (baasstsenaarium ja rändestsenaarium). Neljas peatükk sisaldab tulevikualternatiivide analüüsi ja kokkuvõtet.

Töö koostajad tänavad meeldiva koostöö eest ning avaldavad lootust, et töö alusel on Hiiumaa vallal võimalik kujundada lähtesuunad haridusvaldkonna edasiste tegevuste planeerimiseks.

1. HIIUMAA VALLA RUUMIMUSTER JA RAHVASTIK

1.1. Ruumimuster

Hiiumaa vald moodustus 2017. aastal Hiiu maakonna kõigi nelja omavalitsuse - Emmaste, Hiiu, Käina ja Pühalepa valla - ühinemise tulemusena. Nelja omavalitsusüksuse ühinemisele eelnes 2013. aastal Kärkla linna ja Kõrgessaare valla ühinemine Hiiumaa vallaks.

Halduskorralduse lähtepunktist on vald jagatud viieks osavallaks, mis kattuvad endiste omavalitsuste piiridega. Nendes on ajalooliselt kujunenud valla olemasolev haridusasutuse võrk. Seetõttu on käesolevas analüüsis vald samamoodi jaotatud viieks piirkonnaks. Rahvastiku ja õpilasrände protsesside mõtestamise detailsusastme parandamiseks on eristatud 17 kanti (joonis 1).

Joonis 1. Hiiumaa valla piirkonnad ja kandidid

Loodulikest tingimustest tulenevalt (suured metsamassiivid saare keskosas) on vallas mitmeid väga hõredalt asustatud alasid. Asustus on koondunud eelkõige ranniku lähistele. Saare pindala on 1032 km² ja asustustihedus 9,2 in/km² ruutmeetrit elaniku kohta, mis on enam kui kolm korda Eesti keskmisest (30,6 in/km²) madalam. Hiiumaa on Eesti maakondadest kõige

hõredamalt asustatud. Pindalalt enam kui kaks kolmandikku moodustavad kandid, kus asustustihedus jääb alla viie elaniku ruutkilomeetri kohta (tabel 1).

Tabel 1. Piirkondade ja kantide asustustihedus (rahvastikuregister, Maa-amet)

Piirkond	Kant	Rahvaarv	Pindala (km²)	Asustustihedus kandis (in/km²)	Asustustihedus piirkonnas (in/km²)
Emmaste	Emmaste	392	42,0	9,3	6,0
	Jausa	161	18,7	8,6	
	Nurste	363	94,6	3,8	
	Sõru	175	19,0	9,2	
	Valgu	139	31,8	4,4	
Kõrgessaare	Kõpu	252	82,7	3,0	3,5
	Kõrgessaare	364	2,2	165,5	
	Lauka	355	127,5	2,8	
	Luidja	226	55,1	4,1	
	Malvaste	125	105,1	1,2	
Käina	Kassari	366	22,3	16,4	11,2
	Käina	1468	111,9	13,1	
	Männamaa	264	53,5	4,9	
Kärdla	Kärdla linn	3198	6,9	464,8	464,8
Pühalepa	Palade-Hellamaa	847	75,6	11,2	6,4
	Suuremõisa	552	84,5	6,5	
	Tubala-Nõmba	265	99,0	2,7	
Hiiu	Kokku	9512	1032,5	9,2	9,2

Vallas on 185 asustusüksust, sh linn, 2 alevikku ja 182 küla.

Hiiu maakonnaplaneeringus 2030+ määratud hierarhia järgi asub saarel maakondlik keskus Kärdla linn, piirkondlik keskus Käina alevik, kaks kohaliku tasandi keskust Kõrgessaare alevik ja Emmaste küla ning nn lähikeskus Suuremõisa küla. Kõikides maakonnaplaneeringus määratletud keskustes paiknevad valla haridusasutused (Kõrgessaare piirkonna kool paikneb Lauka külas). Lisaks on lasteaed ja kool ka Palade külas.

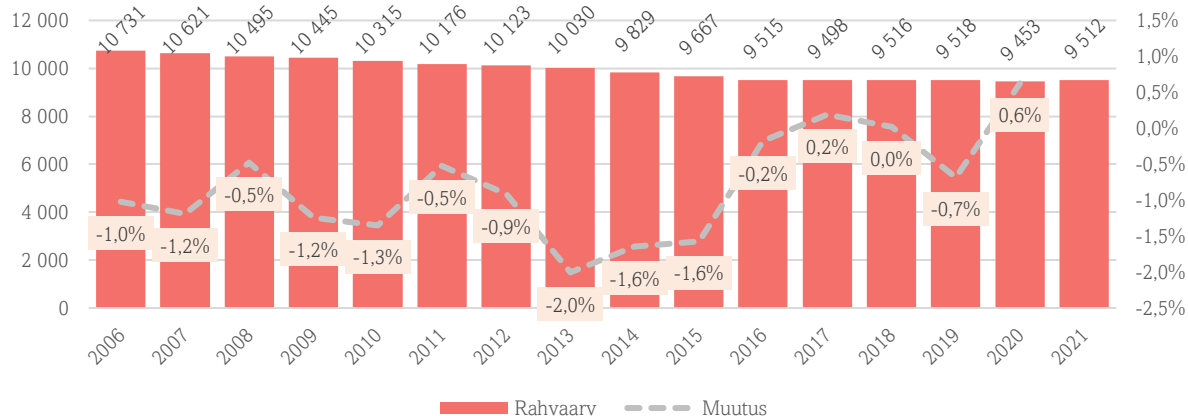
Lähtuvalt asustusmuustrist on erinevate piirkondade keskuste ja haridusteenustega asulate omavahelised vahemaad enamasti küllalt suured, jäädes Kärdla linnast u 20 km/15 min sõiduaja kaugusele (v.a Palade). Kalana ja Nurste külades haridusasutusi ei paikne, need on võrdlusesse lisatud kui geograafiliselt kaugeimad punktid (tabel 2).

Tabel 2. Haridusasutustega asustusüksuste vahemaad (Regio veebikaart)

	Vahemaa (kilomeetrit)									
	Kärdla linn	Kõrgessaare	Lauka	Kõpu	Kalana	Palade	Suuremõisa	Käina	Emmaste	Nurste
Kärdla linn		19	20	38	46	8	20	20	41	45
Kõrgessaare	16		5	21	29	26	39	38	39	28
Lauka	16	5		23	31	27	39	38	41	30
Kõpu	34	21	23		9	45	57	48	38	27
Kalana	41	29	29	11		53	65	57	47	36
Palade	8	21	21	39	47		13	20	40	41
Suuremõisa	17	30	30	48	55	10		11	31	32
Käina	16	29	29	43	51	15	8		21	22
Emmaste	30	29	31	32	40	29	23	16		12
Nurste	34	22	23	25	33	36	28	22	11	

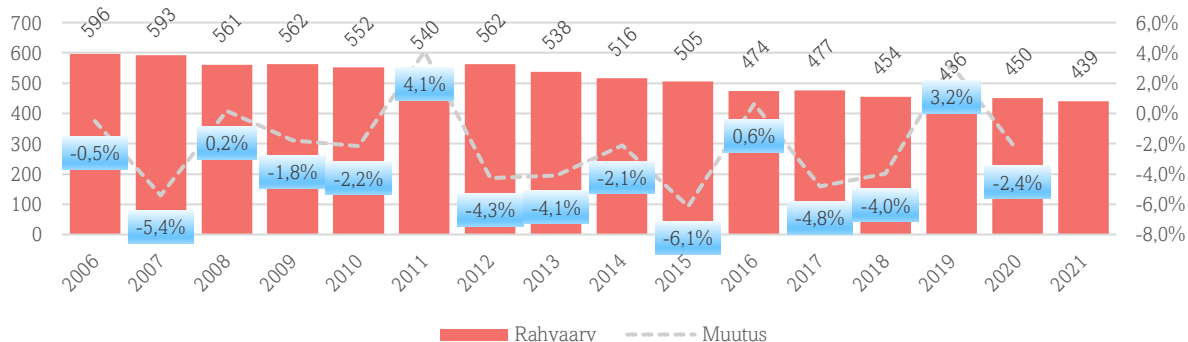
1.2. Rahvastikuarengud vallas ja piirkondades

Hiiumaa valla elanike arv oli rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2021. a seisuga 9512 inimest. Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv valla territooriumil vähenenud u 1200 võrra, möödunud kuue aasta vaates püsunud suhteliselt stabiilne (joonis 2).

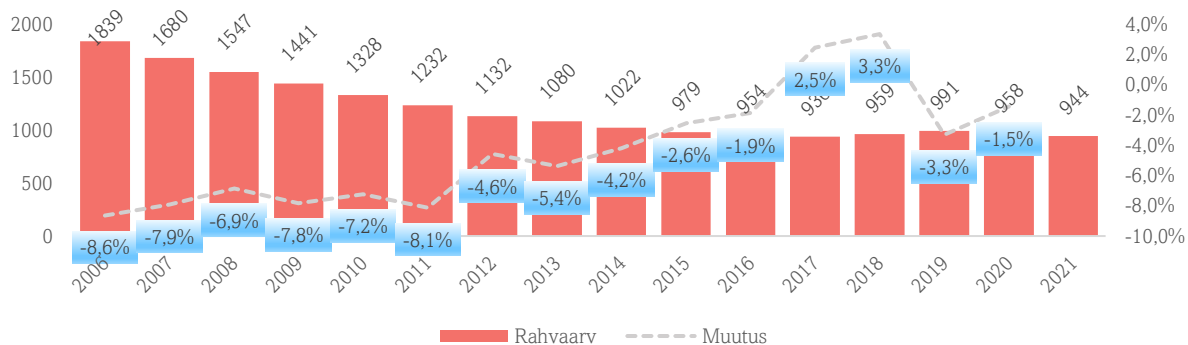
Joonis 2. Rahvaarvu muutus Hiiumaa vallas 2006-2021 (rahvastikuregister)

Kuni 6-aastaste laste arv on järjepidevalt vähenenud. Kui 2021. aasta alguses oli vanusrühmas 439 last, siis 15 aastat tagasi oli neid 150 võrra enam (joonis 3).

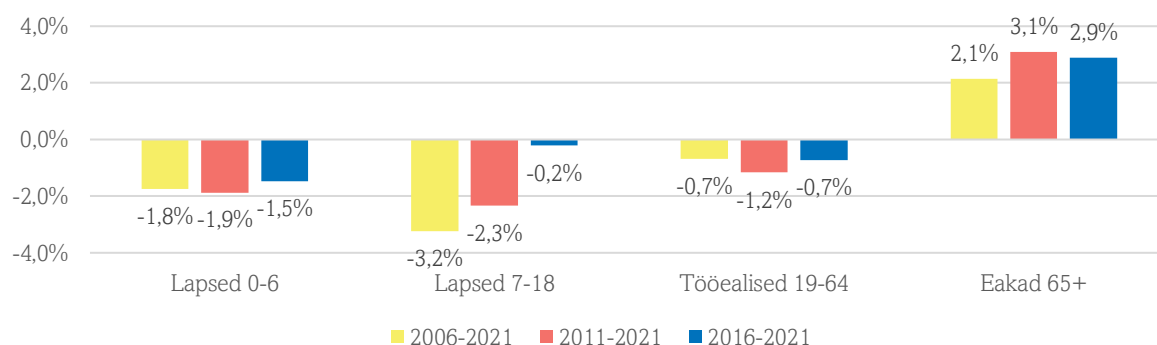
Joonis 3. Vanusrühma 0-6 muutus Hiiumaa vallas 2006-2021 (rahvastikuregister)

Koolieas laste arv on kahanenud u 900 võrra. Kiirem kahanemine toimus aastani 2015, seejärel on vanusrühma arv vallas stabiliseerunud tasemel u 950 last (joonis 4).

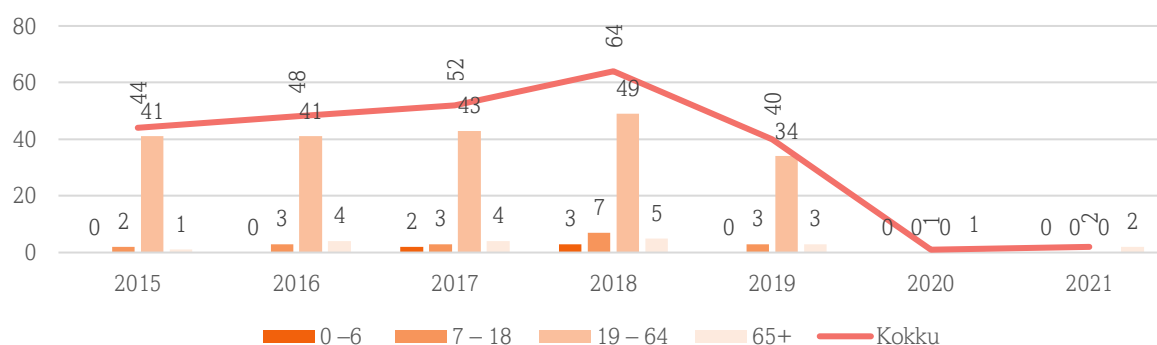
Joonis 4. Vanusrühma 7-18 muutus Hiiumaa vallas 2006-2021 (rahvastikuregister)

Tööealine elanikkond (vanusrühm 19-64) on perioodil 2006-2021 läbivalt olnud väikeses languses ning eakate arvukus (vanusrühm 65+) on kasvanud (joonis 5).

Joonis 5. Rahvaarvu aastakeskmise muutus vanuserühmades 2006-2021 (rahvastikuregister)

Viimaste aastate rahvastikuandmete vaatamisel tuleb arvestada, et need on mõnevõrra mõjutatud kohaliku omavalitsuse täpsusega rahvastiku andmete täpsustamisest rahvastikuregistris (muudatused jõustusid 2.01.2019). Samas käesoleva töö fookuse seisukohast ei mängi KOV täpsusega rahvastik olulist rolli - nooremates vanusrühmades oli neid 2021 aastal 0 (joonis 6).

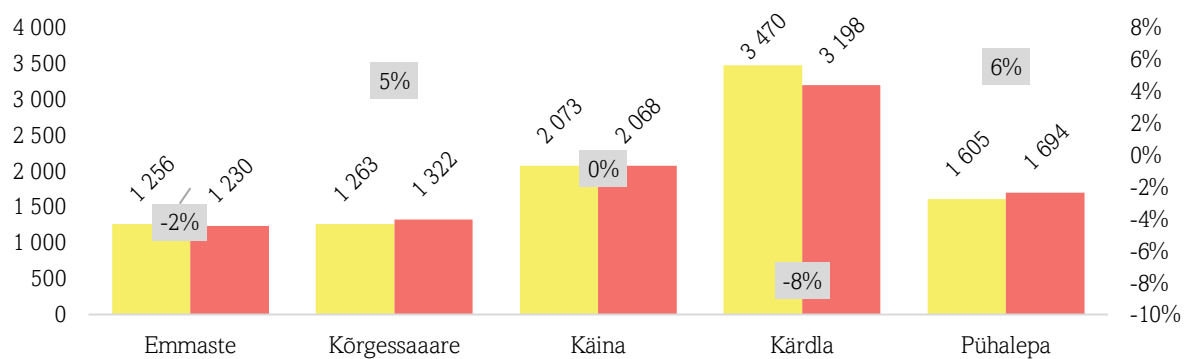

Joonis 6. Omavalitsuse täpsusega registreeritud rahvastik Hiiumaa vallas aastatel 2015-2021 (rahvastikuregister)

Sündimus- ja rändeprotsesside kirjeldamise selguse huvides ei ole järgnevalt esitatud andmetes omavalitsuse täpsusega rahvastikuga arvestatud.

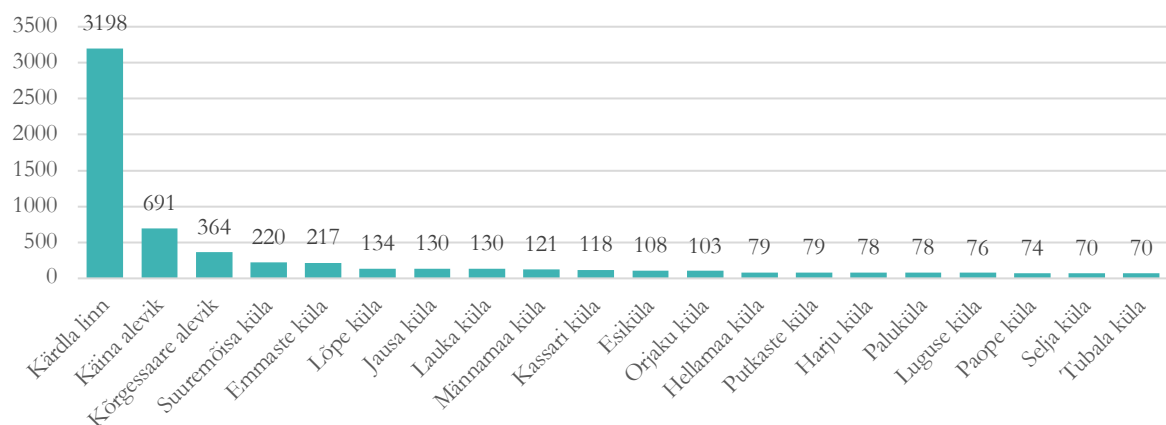
Vald on töös jaotatud viieks piirkonnaks. Ligi kolmandik valla elanikkonnast paikneb Kärkla linnas. Käina piirkonnas elab enam kui 2000, Pühalepa piirkonnas ligi 1700 ning Emmaste ja Kõrgessaare piirkondades u 1300 elanikku.

Viimase kuue aasta vaates saab piirkondade rahvaarvu muutuse vaates eristada kolme trendi: kasvanud on Kõrgessaare ja Pühalepa piirkonna elanikkond; rahvaarv on püsinud stabiilne Emmaste ja Käina piirkonnas ning kahanenud Kärkla linnas (joonis 7).

Joonis 7. Rahvaarvu muutus piirkondades 2015-2021 (rahvastikuregister)

Elanike tihedamalt koondumise seisukohast on konkurentsilt suurim asustusüksus ligi 3200 elanikuga Kärdla linn. Suuruselt järgmises Käina alevikus elab 691, Kõrgessaare alevikus 346, Suuremõisa külas 220 ja Emmaste külas 217 elanikku. Veel seitsmes külas on elanikke enam kui sada, ülejäänud asustusüksustes alla kaheksakümne (joonis 8).

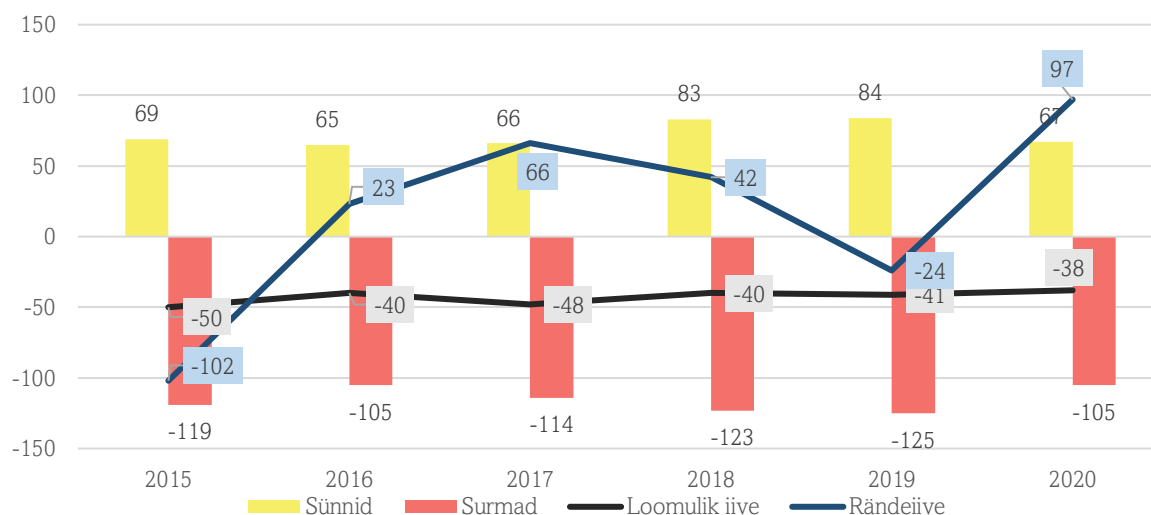
Joonis 8. Suurema elanike arvuga asustusüksused vallas (rahvastikuregister)

Möödunud kuue aastaga on elanike arv kasvanud 97-s ja kahanenud 65-s asustusüksuses. Kahanemine on toimunud eelkõige linna, kahe aleviku ja omavalitsuse täpsusega rahvastiku arvel. Enim on inimesi lisandunud väiksemates 10-49 elanikuga külades. Mitte ühtegi inimest ei ela kuues asustusüksuses (tabel 3).

Tabel 3. Elanike arvu muutus asustusüksuste rühmades (rahvastikuregister)

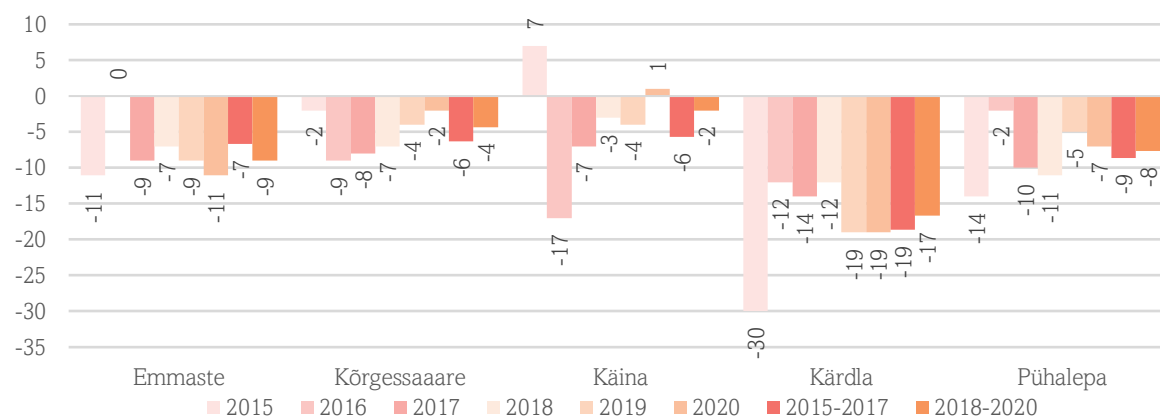
Asustusüksuse elanike arvu vahemik	Asustusüksuste arv	Osakaal rahvastikust	Elanike arv 2021	Osakaal 2021	Muutus 2015-2021	Elanike arvu muutus 2015-2021	Osakaalu muutus 2015-2021
500 ja enam	2	40,9%	3 889	40,9%	-318	-7,6%	-2,4%
200 kuni 499	3	8,4%	801	8,4%	-88	-9,9%	-0,7%
100 kuni 199	7	8,9%	844	8,9%	6	0,7%	0,2%
50 kuni 99	14	9,9%	942	9,9%	34	3,7%	0,6%
25 kuni 49	50	19,2%	1 831	19,2%	128	7,5%	1,7%
10 kuni 24	61	10,4%	993	10,4%	91	10,1%	1,1%
kuni 10	42	2,2%	212	2,2%	-8	-3,6%	0,0%
Elaniketa	6	0,0%	0	0,0%	0		0,0%
Omavalitsuse täpsusega		0,0%	2	0,0%	-42	-95,5%	-0,4%
Kokku	185	100,0%	9 514	100,00%	-197	100,00%	100,00%

Loomulik iive on vallas perioodil 2015-2020 olnud järjepidevalt negatiivne ehk surmade arv ületab sündide arvu. Aastane sündide arv vallas tervikuna on olnud vahemikus 65-84, aastakeskmiselt on sünde 72. Keskmisest kõrgema sündide arvuga on olnud aastad 2018 ja 2019. Aastakeskmiselt on surmasid olnud 115. Perioodil kokku on aastakeskmiselt valda saabunud 17 inimest enam, samas on liikumised aastate lõikes olnud muutliku suunaga. Aastal 2020 on rändeiive olnud tugevalt positiivne (joonis 9).

Joonis 9. Loomulik- ja rändeiive 2015-2020 (rahvastikuregister)

Nii periooditi kui ka piirkonniti on sündimus- ja suremuskäitumine pigem sarnane. Kui aastatel 2015-2017 kahanes rahvaarv loomuliku iibe tulemusena aastakeskmiselt 46 inimese võrra, siis aastatel 2018-2020 40 inimese võrra. Loomulik iive on olnud stabiilselt negatiivne kõikidel aastatel kõikides piirkondades, v.a kahel aastal Käina piirkonnas (joonis 10).

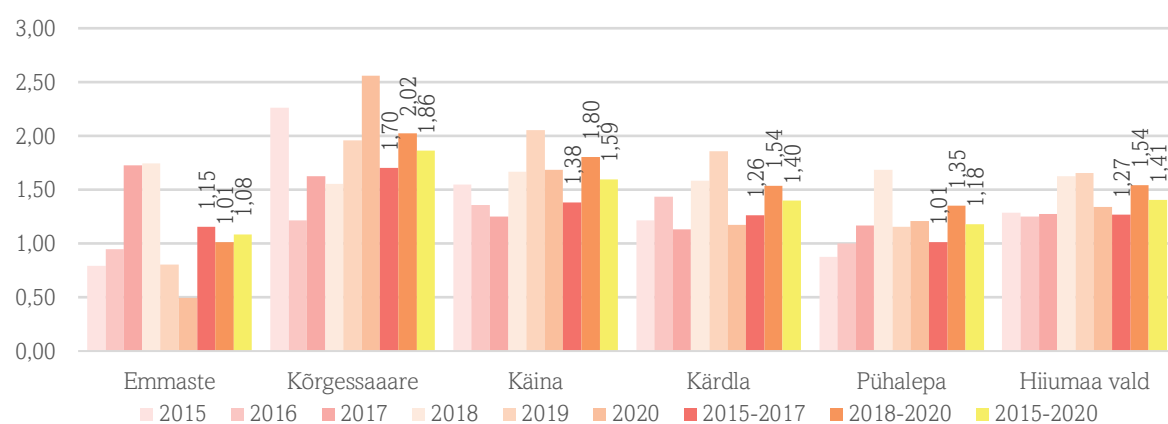
Joonis 10. Aastakeskmise loomulik iive piirkondades 2015-2020 (rahvastikuregister)

Sündide arvu langust on aidanud pidurdada eeldatavasti riiklikud perepoliitika meetmed (nt kolmanda lapse kõrgem toetus), mistõttu on paaril aastal sündimuskäitumises aset leidnud muutused. Samas on ema keskmine vanus lapse sünnil nii Eestis tervikuna kui ka Hiiu maakonnas kasvanud. Kui aastal 2015 oli Hiiumaal 29-aastaste ja nooremate naiste osakaal sündide arvukuses 60%, siis 2020. aastal 51%. Selline trend võib tulenevalt riigi perepoliitika jm mõjudest veel ka järgnevatel aastatel jätkuda, kuid bioloogilisi tegureid arvestades mitte

lõputult. Rahvaarvult väiksemate põlvkondade peamisse viljakasse ikka jõudmisel hakkab sündide arv paratamatult vähenema.

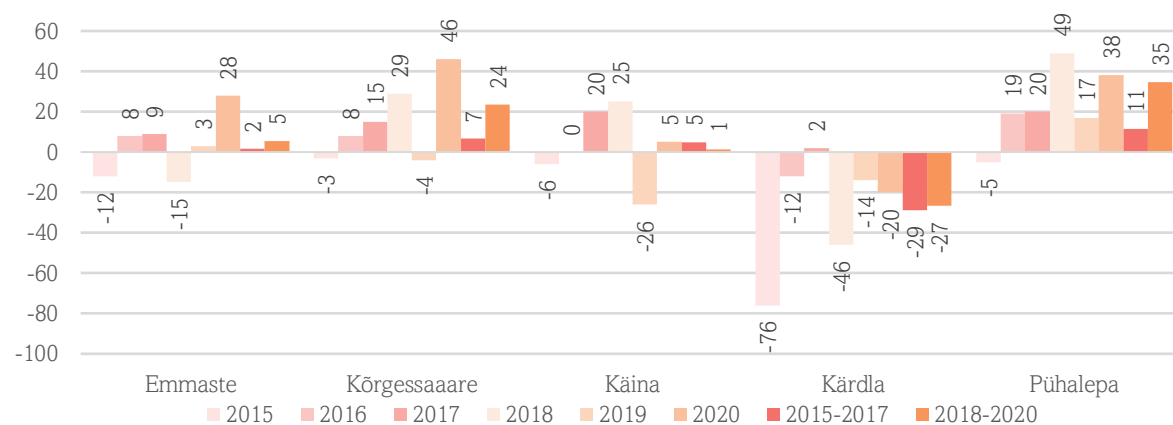
Summaarne sündimuskordaja on Hiiumaa vallas viimasel kuuel aastal olnud vahemikus 1,25-1,66 last viljakas eas naise kohta. Seejuures on aastatel 2015-2017 olnud kordaja keskmiselt 1,27 ja aastatel 2018-2020 1,54 last. See on oluliselt allpool rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last) ja Eesti keskmisi näitajaid samal perioodil (vahemikus 1,58-1,67 last).

Piirkonnad on olnud erineva sündimuskäitumisega. Kõrgessaare piirkonnas on kuue aasta keskmine näitaja olnud kõige kõrgem (1,86 last), Käina piirkonnas võrreldav Eesti keskmisega ning Kärkla linnas juba oluliselt madalam (1,4 last). Kõige madalam on sündimuskordaja olnud Emmaste ja Pühalepa piirkondades (1,1-1,2 last). Teisalt tuleb eriti just väiksema rahvaarvuga piirkondade puhul arvestada, et ka väiksemad kõikumised sündide arvu absoluutväärtuses omavad suuremat mõju summaarse sündimuskordaja väärtusele (joonis 11).

Joonis 11. Summaarne sündimuskordaja piirkondades 2015-2020 (arvestused rahvastikuregistri andmetel)

Nii periooditi kui ka piirkonniti on rändekäitumine olnud erinev. Perioodil 2015-2017 oli rändesaldo vallas negatiivne aastakeskmiselt 4 inimese võrra ja aastatel 2018-2020 positiivne aastakeskmiselt 38 inimese võrra. Rändeaktiivsus ei jaotu valla territooriumil ühtlaselt. Elanikke on saabunud Pühalepa ja Kõrgessaare piirkonda, seejuures valdav osa neist viimase kolme aasta jooksul. Käina ja Emmaste piirkonnas on rändeliikumised perioodi kokkuvõttes tasakaalus. Kärkla linn on olnud ühe erandaastaga suurim väljarändepiirkond (joonis 12).

Joonis 12. Aastakeskmise rändeiive piirkondades 2015-2020 (rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele olnud vastavalt -0,4% ja 0,2% aastas. Loomuliku iibe mõju on aastakeskmiselt olnud kõige vähem negatiivne Käina piirkonnas (-0,2%) ning rändeiibe mõju positiivseim Pühalepa (1,3%) ja Kõrgessaare piirkonnas (1,2%) (tabel 4).

Tabel 4. Loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele piirkondades 2015-2020 (rahvastikuregister)

Loomuliku iibe jaotus	2015	2016	2017	2018	2019	2020	aastakeskmise
Emmaste	-0,9%	0,0%	-0,7%	-0,6%	-0,7%	-0,9%	-0,6%
Kõrgessaare	-0,2%	-0,7%	-0,6%	-0,6%	-0,3%	-0,2%	-0,4%
Käina	0,3%	-0,8%	-0,3%	-0,1%	-0,2%	0,0%	-0,2%
Kärdla	-0,9%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,6%	-0,6%	-0,5%
Pühalepa	-0,9%	-0,1%	-0,6%	-0,7%	-0,3%	-0,4%	-0,5%
Kokku	-0,5%	-0,4%	-0,5%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,4%
Rändeiibe jaotus	2015	2016	2017	2018	2019	2020	aastakeskmise
Emmaste	-1,0%	0,6%	0,7%	-1,2%	0,2%	2,3%	0,3%
Kõrgessaare	-0,2%	0,6%	1,2%	2,3%	-0,3%	3,6%	1,2%
Käina	-0,3%	0,0%	1,0%	1,2%	-1,2%	0,2%	0,1%
Kärdla	-2,2%	-0,4%	0,1%	-1,4%	-0,4%	-0,6%	-0,8%
Pühalepa	-0,3%	1,2%	1,2%	3,0%	1,0%	2,3%	1,4%
Kokku	-1,1%	0,2%	0,7%	0,4%	-0,3%	1,0%	0,2%

Võrreldes peamises rändeeas (0-49) rahvastiku vanusstruktuuri 2021. aastal viie aasta taguse ajaga (sh arvestades sünde), joonistub piirkondade lõikes välja osalt sarnane dünaamika. Valla kui terviku vaates on välja rännanud kuni 4-aastased ja 25-35-aastased – eeldatavalt noored pered väikeste lastega. Teisalt on vanuses 5-14 laste lisandumine kompenseerinud noorima vanusrühma negatiivse rändesaldo (tabel 5).

Tabel 5. Rändesaldo perioodil 2016- 2020 5-aastastes vanusrühmades (rahvastikuregister)

Vanusrühm	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa	Hiiu valla
0 – 4	1	-7	-19	-36	7	-54
5 – 9	5	4	8	0	5	22
10 – 14	1	8	6	-4	13	24
15 – 19	1	9	-5	-12	14	7
20 – 24	3	1	3	-8	5	4
25 – 29	-12	5	11	-44	-1	-41
30 – 34	1	0	-9	-35	-6	-49
35 – 39	0	-1	-9	11	12	13
40 – 44	4	7	-5	-9	19	16
45 – 49	4	22	3	-3	16	42
0-49	8	48	-16	-140	84	-16

Haridusteenuse (lapsed ja nende potentsiaalsed vanemad) seisukohalt on oluline taastootev rahvastik. Kui kuni 49-aastaste rändesaldo perioodil kokku oli -16 elanikku, siis teisalt oli valla rändesaldo tervikuna perioodil positiivne u 200 inimese võrra. Sellest saab järeldada, et valda on lisandunud eelkõige vanemaealist rahvastikku.

Järgnevalt on täpsemalt vaadeldud kuni 40-aastaste rändesaldot aastate, piirkondade ja haridusteenuse seisukohalt oluliste vanusrühmade lõikes.

Kuni 6-aastaste rändesaldo on olnud valla tervikvaates igal aastal (v.a 2016) negatiivne, seda eelkõige Kärdla linna arvel. Lapsi on pisut lisandunud Emmaste ja Pühalepa piirkonda. Teisalt seni suurima rahvaarvu kasvuga aasta 2020 ei ole kuni 6-aastaste rändemustris muutust kaasa toonud.

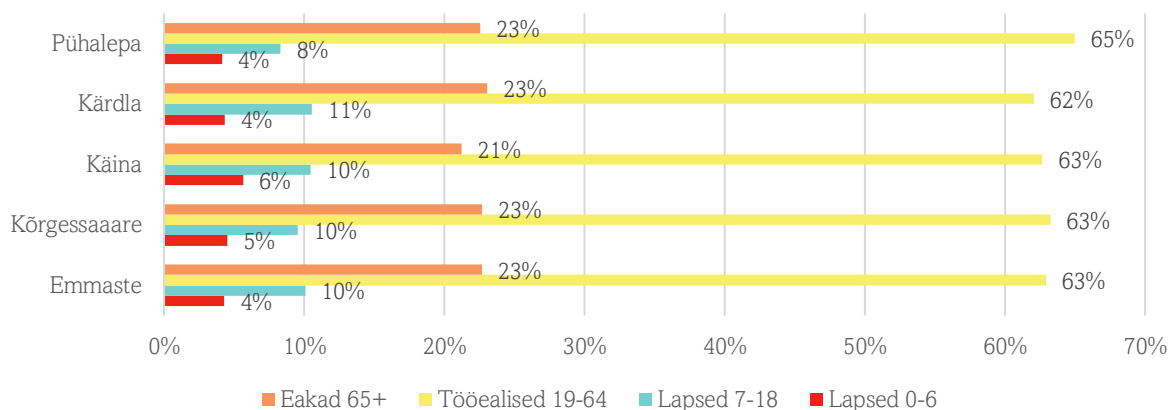
Põhikoolieas laste (7-15 eluaastat) rändesaldo on kuuest vaadeldavast aastast olnud positiivne neljal, kuid sarnaselt noorima vanusrühmaga 2020. aasta muutust positiivses suunas kaasa ei ole toonud. Perioodi kokkuvõttes on lapsi on lisandunud Pühalepa ja Kõrgessaare piirkonda. Emmaste ja Käina piirkond on püsinud stabiilsena, lahkutud on Kärkla linnast. Võib eeldada, et osa nii kuni 6-aastaste kui ka 7-15-aastaste rändesaldo muutusest on tingitud valla siserändest ehk Kärklast liigutakse linna tagamaale. Gümnaasiumiealiste vanusrühm on püsinud suhteliselt stabiilsena.

Suuremad muutused on toimunud 19-40-aastaste vanusrühmas. Kuigi perioodi kokkuvõttes on rändesaldo negatiivne 170 elaniku võrra, siis enam kui pool sellest moodustab kuue aasta tagune liikumine (aasta 2015). Enim on vanusrühm kahanenud Kärkla linnas, kuid ka Käina ja Emmaste piirkondades. Teisalt erinevalt noorematest vanuserühmadest on märgata muutust 2020. aasta rändekäitumises, mis on ainus positiivse saldoga aasta perioodil (tabel 6).

Tabel 6. Kuni 40-aastaste rändesaldo vanuserühmade ja piirkondade lõikes (rahvastikuregister)

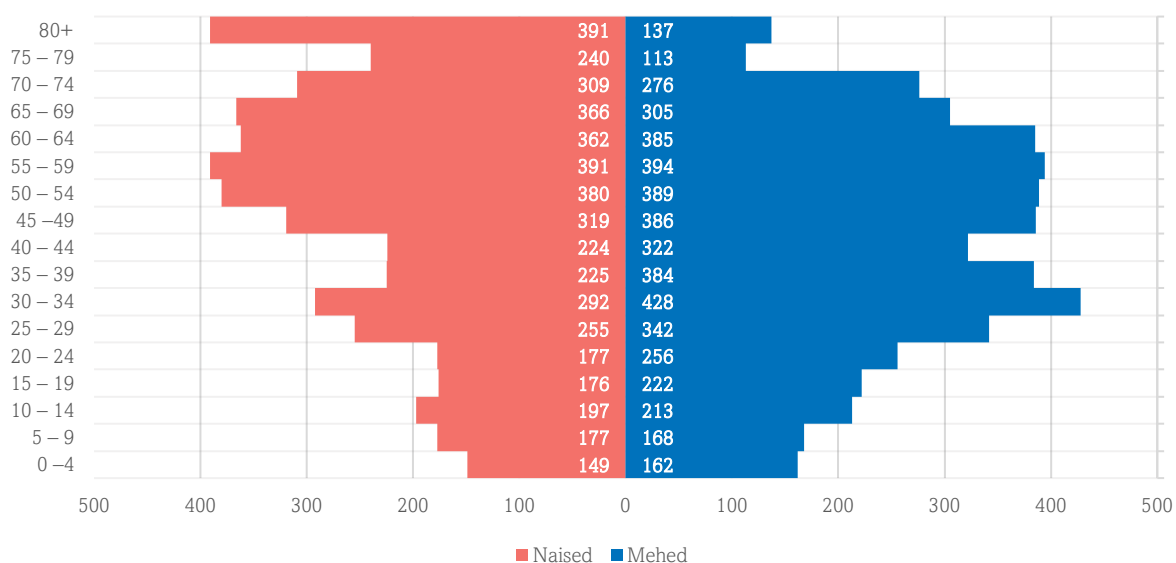
0-6 eluaastat	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kokku
Emmaste	-1	2	4	-6	1	3	3
Kõrgessaare	-4	-3	-1	4	-3	-2	-9
Käina	2	1	1	4	-11	-1	-4
Kärkla	-8	5	-11	-9	-8	-10	-41
Pühalepa	-4	2	2	2	6	-3	5
Kokku	-15	7	-5	-5	-15	-13	-46
7-15 eluaastat	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kokku
Emmaste	-3	-2	-2	-1	4	4	0
Kõrgessaare	0	-1	5	8	1	4	17
Käina	1	3	3	5	-6	-3	3
Kärkla	-5	1	0	-3	-2	-6	-15
Pühalepa	-1	5	4	8	2	6	24
Kokku	-8	6	10	17	-1	5	29
16-18 eluaastat	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kokku
Emmaste	-2	0	-3	-3	2	1	-5
Kõrgessaare	-1	1	0	0	-2	4	2
Käina	2	0	-1	0	-2	-2	-3
Kärkla	-3	-1	2	-4	2	-3	-7
Pühalepa	1	2	0	2	2	1	8
Kokku	-3	2	-2	-5	2	1	-5
19-40 eluaastat	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kokku
Emmaste	-12	-4	-1	-3	0	5	-15
Kõrgessaare	-10	-5	1	-2	-11	19	-8
Käina	-19	-7	4	15	-13	-5	-25
Kärkla	-45	-24	-8	-33	-8	-13	-131
Pühalepa	-9	1	-1	3	-1	16	9
Kokku	-95	-39	-5	-20	-33	22	-170

Hiumaa valla elanikest 4,6% on kuni 6-aastased, 9,9% vahemikus 7-18 eluaastat, tööelisi on 63% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 22,5% kogurahvastikust. Kuni 18-aastaste osakaal kogurahvastikus (14,5%) on oluliselt madalam Eesti keskmisest näitajast (20,2%). Tööelisi on võrreldes Eesti keskmisega (59,6%) enam, samuti eakaid (Eesti keskmine on 20,2%). Piirkondade lõikes on vanusjaotuses mõningad erinevused. Kõige enam noori on Käina (16,1%) ja kõige vähem Pühalepa (12,5%) piirkonnas (joonis 13).

Joonis 13. Vanusrühmade osakaal piirkondades 2021 (rahvastikuregister)

Vaadeldes 2021. aastaks kujunenud valla elanikkonna soo-vanuskoosseisu, on näha, et elanike jaotus on vanuseliselt tasakaalust väljas. Arvukaimad 5-aastased vanuserühmad, kus elanike arv on suurem kui 700, on 30-34 ja 45-64 eluaastat. Nooremad vanuserühmad on oluliselt väiksemad, 0-4 ja 5-9-aastaste arv jääb alla 350 ehk on enam kui kaks korda väiksem. Ka 10-24-aastaste vanusrühmade suurus on 400 inimese juures. Seega sisenevad lähikümnendil viljakasse ikka oluliselt väiksemad põlvkonnad, mis samas eas elanikkonna sissereände puudumisel toob kaasa sündide arvu kahanemise (joonis 14).

Joonis 14. Rahvastiku soo-vanusjaotus Hiiumaa vallas seisuga 1.01.2021 (rahvastikuregister)

Ülalpeetavate määr iseloomustab ülalpeetavate (0-14-aastaste ning 65-aastaste ja vanemate) põlvkondade summaarse arvukuse suhet tööeliste (15-64-aastaste) arvukusse. Mida väiksem see suhe on, seda väiksem koormus on tööelistel. Eesti keskmine näitaja on 2021. aastal 0,58. Hiiumaa valla näitaja 0,51, kuid on aasta-aastalt kasvanud.

Demograafiline töötururisk indeks arvutatakse kui 5-14-aastaste elanike ja 55-64-aastaste elanike arvukuse suhe. Indeks iseloomustab lähitulevikus tööturule sisenevate ja sealt väljuvate põlvkondade arvukuse vahet (tasakaalus rahvastiku korra võrdub ühega). Hiiumaa vallas on tööturule sisenevad põlvkonnad kaks korda väiksemad kui sealt väljuvad. Indeksi väärtus tasemel 0,49 on oluliselt halvem võrreldes Eesti keskmisega (0,86).

Sugude suhe näitab meeste arvu suhtena 100 naise kohta. Sugude suhe on vallas kogurahvastiku vaates üldjoontes tasakaalus. Samas peamises fertiilses eas vanusrühmas (20-39) on mehi u 50% enam kui naisi ehk neil pole võimalik saarelt endale samas vanuses elukaaslast leida.

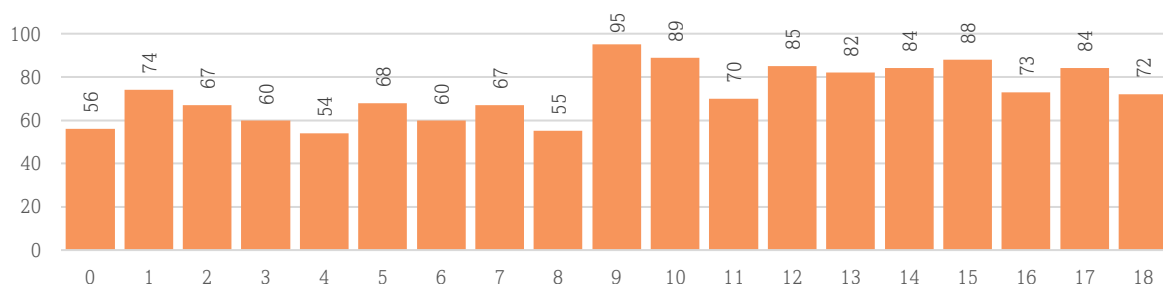
Kokkuvõttev profiil valla ja piirkondade peamistest demograafilistest näitajatest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7. Demograafilised näitajad Hiiumaa vallas 2015-2021 ja piirkondades 1.01.2021 (rahvastikuregister)

Hiiumaa vald	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ülalpeetavate määr	0,45	0,45	0,47	0,49	0,50	0,51	0,51
Demograafilise töötursurve indeks	0,55	0,54	0,55	0,55	0,53	0,52	0,49
Sugude suhe	1,03	1,03	1,03	1,04	1,04	1,04	1,05
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,37	1,41	1,44	1,44	1,46	1,48	1,49

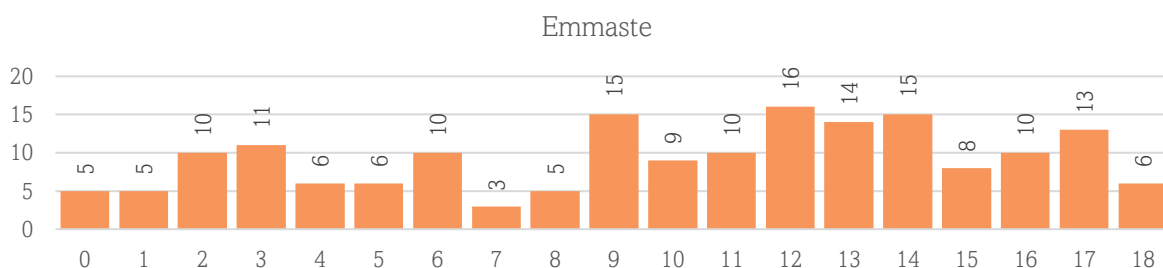
Piirkonnad 2021	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa
Ülalpeetavate määr	0,52	0,50	0,52	0,52	0,47
Demograafilise töötursurve indeks	0,56	0,44	0,59	0,51	0,35
Sugude suhe	1,18	1,18	1,07	0,89	1,21
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,58	1,82	1,47	1,35	1,52

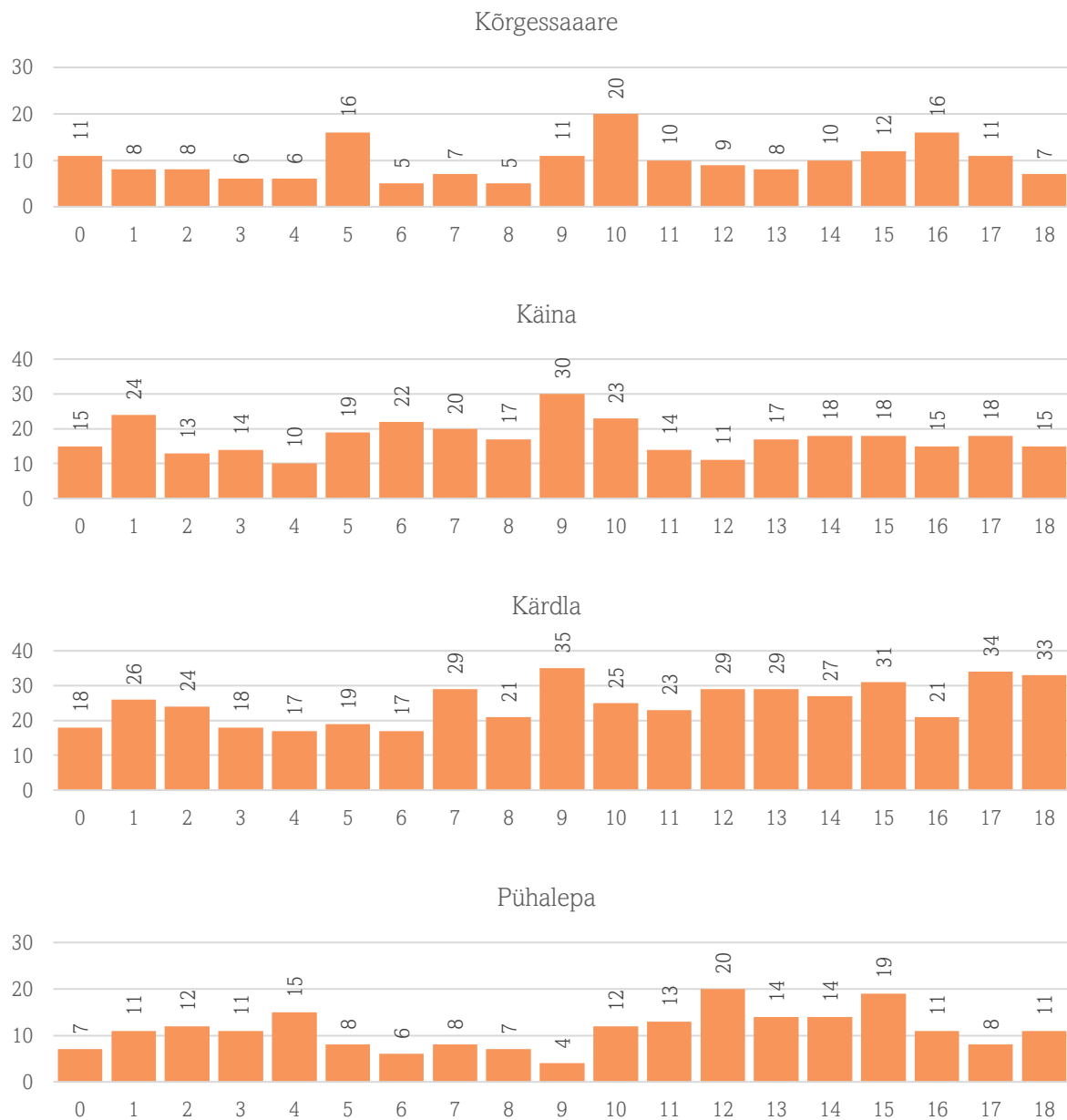
2021. aastal on Hiiumaa valla suuremad laste aastakäigud (70 last või enam) juba põhikooli II ja III astmes. Kui laste arv nooremates aastakäikudes 6-9 eluaastat jääb ühe erandaastaga 54 ja 68 lapse vahele(joonis 15).

Joonis 15. Kuni 18-aastased lapsed Hiiumaa vallas 1.01.2021 (rahvastikuregister)

Piirkondade vaates on absoluutnumbrid väikesed ja seega kõikumised laste arvus vanuse lõikes suured, kuid üldjoontes kehtib valla tervikvaate järelalus kõikidele piirkondadele (joonis 16).

Joonis 16. Kuni 18-aastased lapsed piirkondades 1.01.2021 (rahvastikuregister)

Vaadeldes valla ja piirkondade lapsi kolmeaastaste vanusrühmadena, on näha, et olemasoleva vanusstruktuuri järgi siseneb järgneval kuuel aastal vallas kooliikka 20-40 last vähem kui praegu I kooliastmes on. Kui üldjuhul on suurim II ja III kooliaste, siis erandiks on Käina piirkond, kus I kooliaste on arvukaim (tabel 8).

Tabel 8. Lapsed 3-aastaste vanuserühmadena piirkondades (rahvastikuregister)

	Hiumaa vald	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärkla	Pühalepa
kooli 4-6 aasta pärast	201	26	22	51	68	34
kooli 3. a jooksul	182	22	27	51	53	29
I aste	217	23	23	67	85	19
II aste	244	35	39	48	77	45
III aste	254	37	30	53	87	47
gümnaasium	229	29	34	48	88	30

Kogurahvastiku kasv vallas on jätkus ka 2021. aastal. Seisuga 1.01.2022 oli vallaelanikke 9557 ehk aasta jooksul lisandus 45 uut elanikku. Sealhulgas kuni 6-aastaste arv vähenes 2 võrra ja 7-15 aastaste arv kasvas 22 võrra. Aasta jooksul sündis kokku 71 last.

1.3. Järeldused senistest rahvastikuarengutest

Hiiumaa valla seniste rahvastikuarengute kohta saab kokkuvõtvalt välja tuua järgneva:

- peale pikka langusperioodi on Hiiumaa elanike arv viimasel viiel aastal püsinud stabiilne, seejuures on negatiivset loomulikku iivet tasakaalustanud positiivne rändesaldo;
- viimasel paaril aastal on märgatav sisserände suurenemine, samas on sisserändajateks reeglina vanemaealised, seejuures on lasteaiaaas laste rändesaldo olnud negatiivne;
- uute elanike jaoks on atraktiivsemad väiksemad asustusüksused, tervikvaates on kasvanud Kõrgessaare ja Pühalepa piirkonna elanikkond, samas on kõigi suuremate asustusüksuste (sh Kärdla linna ja kahe aleviku - Käina ja Kõrgessaare) elanike arv vähenenud;
- sündimus on pikka aega olnud madal, perioodi 2015-2020 sündimuskordaja (u 1,4) jääb ka Eesti keskmisele märgatavalt alla;
- 15 aasta taguse ajaga võrreldes on lasteaiaaalisi lapsi neljandikku võrra vähem ning koolieas lapsi poole vähem;
- vanusgrupi 0-18 suurus on ebaühtlane. Kui 9-15-aastaste puhul on aastakäigus keskmiselt 85 last, siis 0-8 vaates on neid keskmiselt vaid 62. Arvukamad aastakäigud on juba jõudnud II ja III kooliastmesse;
- tulevikku vaatavalt on eelkõige küsimus, kas sisseränne jätkub ning millise vanusstruktuuriga on sisserändajad – senine rändemuster ei suurenda laste arvukust. Samas on mõju ka sündimuse tasemel, mille muutust pole võimalik täpselt prognoosida.

2. HARIDUSKORRALDUS

Hiiumaa vallas on munitsipaalomandis kuus lasteaeda ja kuus kooli. Neljas piirkonnas üks lasteaed ja kool, Pühalepa piirkonnas on mõlemaid kaks. Kõik lasteaiad ja koolid (v.a Suuremõisa külas) on eraldiseisvad asutused:

- Emmaste külas Lasteaed Naksitrallid ja Emmaste Põhikool;
- Käina alevikus Lasteaed Tirtspõnni ja Käina Kool;
- Kärkla linnas Kärkla Lasteaed ja Kärkla Põhikool;
- Kõrgessaare alevikus Lasteaed Vigri;
- Lauka külas Lauka Põhikool;
- Palade külas Palade Lasteaed ja Palade Põhikool;
- Suuremõisa külas Suuremõisa Lasteaed-Põhikool.

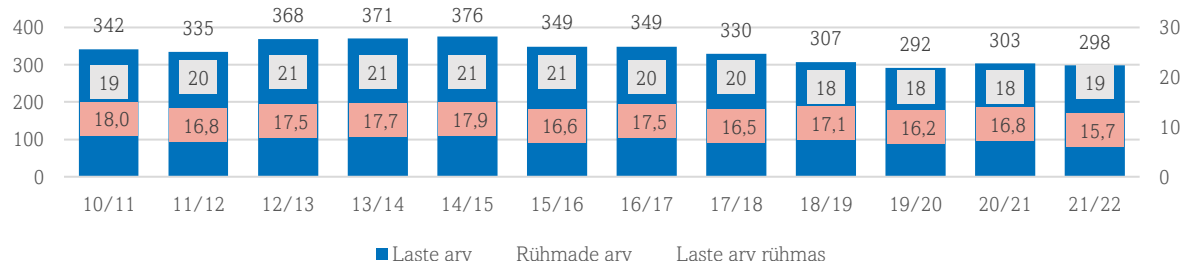
Joonis 17. Hiiumaa vallas paiknevad lasteaiad ja põhikoolid

Õppeaastal 21/22 alustas Kõpu külas tegevust erakool Hiiumaa Vabakool (lasteaed-kool).

Gümnaasiumiharidust on vallas võimalik omandada Hiiumaa Gümnaasiumis (riigikool) Kärkla linnas, kutseharidust Hiiumaa Ametikoolis Suuremõisa külas. Munitsipaalasutustena tegutseb vallas kolm huvikooli. Gümnaasiumi-, kutse- ja huviharidust käesolevas analüüsis ei käsitleta.

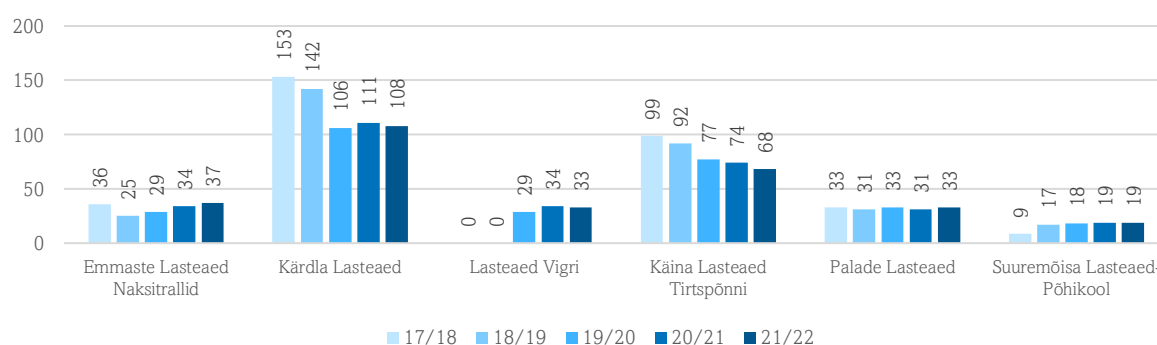
2.1. Alusharidus

Õppeaastal 21/22 käib valla lasteaedades 19-s rühmas 298 last. Seda on võrreldes kõrghetkega õppeaastal 14/15 enam kui 70 lapse võrra vähem. Keskmise laste arv rühmas on ajas samuti langenud (joonis 18).

Joonis 18. Laste arv Hiiumaa valla lasteaedades õppeaastatel 10/11 kuni 21/22 (EHIS)

Laste arv on lasteaedades üldjuhul viimasel viiel aastal püsinud väikeste kõikumistega stabiilne. Erandiks on Käina Lasteaed, kus käib 30 last vähem. Õppeaastani 18/19 tegutses Lasteaed Vigri Kärkla Lasteiaia õppekohana (joonis 19).

Joonis 19. Laste arv Hiiumaa valla lasteaedades õppeaastatel 17/18 kuni 21/22 (EHIS)

Rühmade täituvus on läbi aastate olnud kõrgeim Kärkla Lasteias ja Suuremõisa lasteaiarühmas. Õppeaastal 21/22 avati Emmaste Lasteias kolmas rühm (tabel 9).

Tabel 9. Keskmise laste arv rühmades (EHIS, Hiiumaa Vallavalitsus)

Õppeaasta	Emmaste Lasteaed Naksitrallid	Kärkla Lasteaed	Lasteaed Vigri	Käina Lasteaed Tirtspõnni	Palade Lasteaed	Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	Hiiumaa vald
10/11	16,3	20,4	20,5	15,3	15,0	18,0	18,0
11/12	15,7	20,1	14,0	15,5	13,0	17,0	16,8
12/13	16,0	20,1	16,0	15,2	17,0	21,0	17,5
13/14	15,3	20,4	15,3	16,8	16,5	19,0	17,7
14/15	15,0	19,7	16,3	17,6	17,5	21,0	17,9
15/16	14,3	16,7		17,6	17,0	17,0	16,6
16/17	13,0	19,6		17,0	18,5	14,0	17,5
17/18	12,0	19,1		16,5	16,5	9,0	16,5
18/19	12,5	17,8		18,4	15,5	17,0	17,1
19/20	14,5	17,7	14,5	15,4	16,5	18,0	16,2
20/21	17,0	18,5	17,0	14,8	15,5	19,0	16,8
21/22	12,3	18,0	16,5	13,6	16,5	19,0	15,7
Rühmade arv 21/22	3	6	2	5	2	1	16

Rühmad lasteaedades on komplekteeritud vastavalt laste vanusjaotusele ja profiilile. Sõimerühmad on avatud kahes suuremas lasteias ehk Kärklas ja Käinas. Väiksema rühmade

arvuga asutustes on üldjuhul avatud liitühmad. Erivajadusega laste tarvis on alates õppeaastast 21/22 Käina Lasteaias avatud tasandusrühm ja Emmaste Lasteaias sobitusrühm (tabel 10).

Tabel 10. Rühma liigid lasteaedades (EHIS)

RÜHMA LIIGID	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Emmaste Lasteaed Naksitrallid	39	36	25	29	34	37
liitühm	39	36	25	29	34	26
sobitusrühm (erivajadustega lapsed koos teiste lastega)						11
Käina Lasteaed Tirtspõnni	99	96	89	67	71	64
3 kuni 6 aastased lapsed	60	56	59	44	26	15
6 kuni 7 aastased lapsed	19	22	24	18	20	17
lapsehoiurühm (kuni 3 a)	9	8				
liitühm					12	
sõimerühm (kuni 3a)	11	10	6	5	13	20
tasandusrühm (kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele)						12
Kärdla Lasteaed	154	152	141	105	110	108
3 kuni 6 aastased lapsed	100	98	94	60	44	58
koolieelikute ettevalmistusrühm	22	22	19	22	21	21
liitühm	15	15	13		20	
sõimerühm (kuni 3 a)	17	17	15	23	25	29
Lasteaed Vigri				29	33	32
liitühm				29	33	32
Palade Lasteaed	34	32	31	33	30	33
3 kuni 6 aastased lapsed	20	17	13	20	20	21
liitühm	14	15	18	13	10	12
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	14	9	15	17	19	19
liitühm	14	9	15	17	19	19
Kokku	340	325	301	280	297	293

Valla lasteaiad teenindavad oma valla lapsi - 98% valla lasteaedades käivatest lastest on Hiiumaa valla sissekirjutusega lapsed. Muu omavalitsuse lapsi on käesoleval õppeaastal viis, eeldatavalt on elukohaandmed ebatäpsed. Väljaspool valda ehk mõne teise omavalitsuse lasteaias ei käi käesoleval õppeaastal enam ükski valla laps. Värskest avatud eralasteaias Kõpu külas käib 11 last (tabel 11).

Tabel 11. Lasteaialapsed õppeaastatel 16/17 kuni 21/22 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Valla lasteaedades kokku	349	330	307	292	303	298
sh valla lapsed	340	325	301	280	297	293
sh teise KOV lapsed	9	5	6	12	6	5
Valla laste osakaal valla lasteaedade lastest	97%	98%	98%	96%	98%	98%
Valla lapsed kokku	344	328	306	286	303	304
Valla lapsed mujal	4	3	5	6	6	0
Valla lastest paikne	99%	99%	98%	98%	98%	100%
Eralasteaedade osakaal						4%
Lapsed eralasteaias						11

Lasteaiad paiknevad viies valla piirkonnas. Kuigi kõikides piirkondades käib enam kui 70% lastest kohalikus lasteaias, on lähtuvalt lapse elukohapiirkonnast lasteaia valiku mustri piirkonniti erinevusi. Oma piirkonna lasteaias käib enim lapsi Kärdla linnas (89%). Emmaste ja Kõrgessaare piirkonnas jääb näitaja 81% ja 83% vahele. Suhteliselt enim lapsi käib mujale Käina ja Pühalepa piirkonnast, kus kohalikus lasteaias käib vastavalt 78% ja 72% kõikidest lasteaialastest.

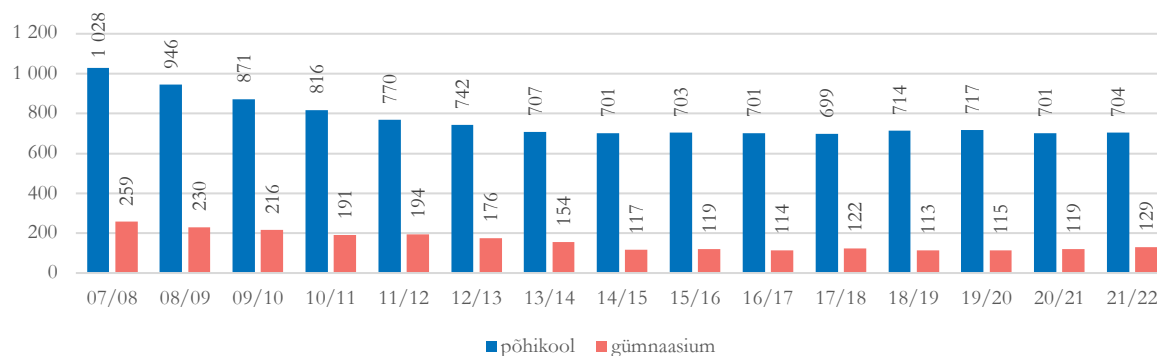
Absoluutnumbrites on piirkondade vaheline ränne siiski tagasihoidlik. Enim liigutakse Pühalepa piirkonnas Kärddlasse (12 last) ja Käina piirkonnast Pühalepa piirkonda (8 last). Kõige väiksem on piirkonna laste osakaal (69%) on Pühalepa piirkonna lasteaedades (tabel 12).

Tabel 12. Lasteaia valikumuster piirkondades õppeaastal 21/22 (EHIS)

Lapse elukoha piirkond	Lasteaegade asukohta piirkond					Lapsed KOV lasteaedades	Lapsed mujal	Lapsi piirkonnas kokku	Õpib oma piirkonnas	Õpib oma vallas
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärddla	Pühalepa					
Emmaste	34		5	1	1	41		41	83%	100%
Kõrgessaare	1	35		6	1	43		43	81%	100%
Käina	2	2	57	4	8	73		73	78%	100%
Kärddla		3	1	85	6	95		95	89%	100%
Pühalepa		1	1	12	36	50		50	72%	100%
Mujal omavalitsuses		3	4			7				
Kokku	37	44	68	108	52	309	0	302	82%	100%
Piirkonna lapsed	92%	80%	84%	79%	69%					

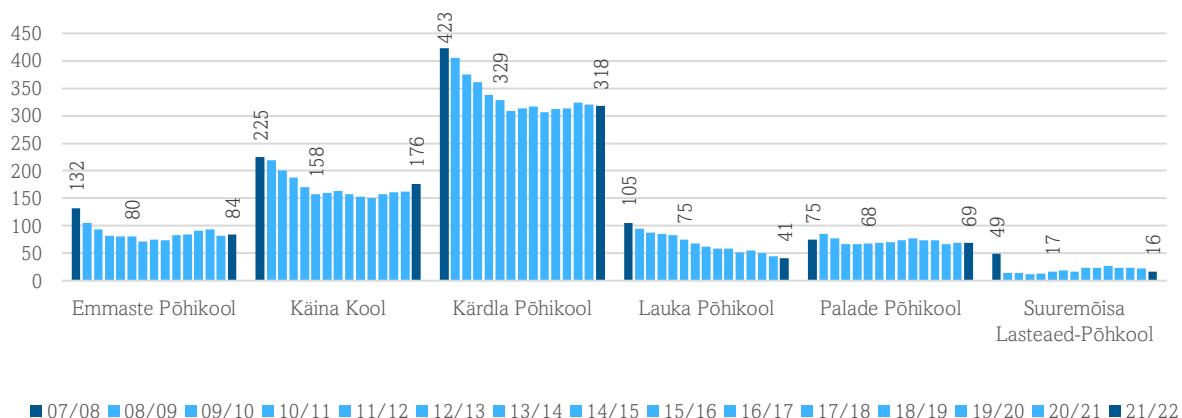
2.2. Põhiharidus

Võrreldes 15 aasta taguse ajaga on õpilaste arv Hiiumaa valla põhikoolides kahanenud enam kui 300 õpilase võrra. Teisalt kahanes õpilaste arv kiirelt perioodi algupoolel. Juba viimased üheksa aastat on õpilaste arv püsinud tasemel u 700 õpilast, õppeaastal 21/22 õpib koolides kokku 704 last (joonis 20).

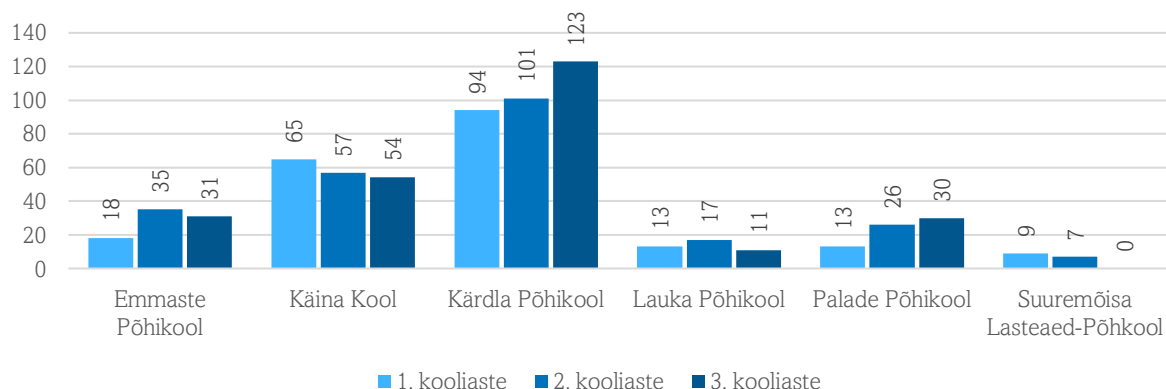
Joonis 20. Õpilaste arv Hiiumaa valla põhikoolides ja gümnaasiumis õppeaastatel 07/08 kuni 21/22 (EHIS)

Suurim kool on Kärddla Kool 318 õpilasega, Käina Põhikoolis on õpilasi 176. Ülejäänud neljas koolis on õpilaste arv tagasihoidlikum. Emmaste Põhikoolis on õpilasi 84, Palade Põhikoolis 69 ja Lauka Põhikoolis 41. Suuremõisa Lasteaed-Põhikool on ainus 6-klassiline kool 16 õpilasega. Kõikides koolides on hetkel õpilasi võrreldavas suurusjärgus kümne aasta taguse ajaga (õppeaasta 12/13). Erandiks on Lauka Põhikool, kus õpilaste arv on järjepidevalt vähenenud (joonis 21).

Joonis 21. Õpilaste arv Hiiumaa valla koolides õppeaastatel 07/08 kuni 21/22 (EHIS)

Kolmas kooliaste on arvukaim Kärkla ja Palade koolis, teine aste Emmaste ja Lauka koolis ning esimene aste Käina koolis (joonis 22).

Joonis 22. Õpilaste arv koolides kooliastmete lõikes õppeaastal 21/22 (EHIS)

Valla elanikest lapsed moodustavad 98% koolide õpilastest, teistest omavalitsusüksustest pärit laste arv on aastate jooksul püsinud u 15 õpilase kandis (eeldatavalt ebatäpsed elukohaandmed). Teise omavalitsuse koolides on viimastel aastatel õppinud ligikaudu paarkümmend last. Käesoleval õppeaastal tegevust alustanud eraomandis Hiiumaa Vabakoolis on 5 õpilast (tabel 13).

Tabel 13. Põhikooliõpilased õppeaastatel 16/17 kuni 21/22 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Valla põhikoolides kokku	701	696	713	717	701	704
sh valla õpilased	689	682	695	699	686	688
sh teise KOVi õpilased	12	14	18	18	15	16
Valla õpilaste osakaal valla koolide õpilastest	98%	98%	97%	97%	98%	98%
Valla lapsed kokku	701	694	717	716	705	716
Valla õpilased mujal	12	12	22	17	19	23
Valla õpilastest paikne	98%	98%	97%	98%	97%	96%
Erakoolide osakaal						1%
Lapsed erakoolis						5

Kui Kärkla ja Käina piirkonna õpilastest õpib oma piirkonnas u 90%, siis teistes piirkondades on näitaja madalam. Emmaste piirkonnas on see 77% ja Pühalepa piirkonnas 62% ning Kõrgessaare piirkonna õpilastest õpib kohalikus koolis alla poole (45%). Emmaste piirkonnast

liigub 16 last Käina või Kärkla kooli. Pühalepa piirkonnast liigub 27 õpilast Kärklasse ja 9 õpilast Käinasse. Kõrgessaare piirkonna 45 last õpib Kärklasse.

Emmaste, Kõrgessaare ja Käina koolis õppuritest on u 90% või enam kohaliku piirkonna lapsed. Pühalepa piirkonna koolidesse käib 16 Kärkla ja 5 Käina piirkonna õpilast. Kärkla kooli tuleb õpilasi kõikidest teistest piirkondadest (tabel 14).

Tabel 14. Põhikooli valikumuster piirkondades õppeaastal 21/22 (EHIS)

	Koolide asukoha piirkond						Õpilased mujal	Õpilasi piirkonnas kokku	Õpib oma piirkonnas	Õpib oma vallas
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärkla	Pühalepa	Õpilased KOV koolides				
Õpilase elukoha piirkond										
Emmaste	80		8	8	1	97	7	104	77%	93%
Kõrgessaare		41		45		86	6	92	45%	93%
Käina	2	1	154	8	5	170	4	174	89%	98%
Kärkla	2		1	222	16	241	4	245	91%	98%
Pühalepa			9	27	63	99	2	101	62%	98%
Mujal omavalitsuses		4	4	8		16				
Kokku	84	46	176	318	85	709	23	716	78%	97%
Piirkonna lapsed	95%	89%	88%	70%	74%					

Õpilasrände vaade kantide lõikes on esitatud töö lisas.

Vaadates kodupiirkonna koolis õppijate osakaalu kooliastmete lõikes, joonistub muutuse selge muster välja ainult Kõrgessaare piirkonnas, kus kodupiirkonna koolis õppijate osakaal vanemates kooliastmetes väheneb (tabel 15).

Tabel 15. Oma kodupiirkonna koolis õppijad kooliastmete lõikes õppeaastal 21/22 (EHIS)

	Kooliaste				Kokku
	I aste	II aste	III aste		
Õpilase elukoha piirkond					
Emmaste	76%	83%	71%		77%
Kõrgessaare	60%	44%	32%		45%
Käina	84%	90%	93%		89%
Kärkla	89%	92%	91%		91%
Pühalepa	55%	78%	53%		62%
Emmaste	21	42	41		104
Kõrgessaare	25	36	31		92
Käina	70	58	46		174
Kärkla	80	77	88		245
Pühalepa	20	36	45		101

Piirkonna õpilaste osakaal kooli õpilastest kooliastmetes on neljas piirkonnas püsiv. Erandiks on Pühalepa piirkond, kus II ja III astme õpilastest on piirkonna lapsi enam kui 80%, kuid I astme õpilastest ainult pooled (tabel 16).

Tabel 16. Piirkonna elanikest õpilasi osakaal piirkonna kooli õpilastest õppeaastal 21/22 (EHIS)

	Koolide asukoha piirkond				
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärkla	Pühalepa
I aste	18	17	65	94	22
II aste	35	18	57	101	33
II aste	31	11	54	123	30
Kokku	84	46	176	318	85
I aste	89%	88%	91%	76%	50%
II aste	100%	89%	91%	70%	85%
II aste	94%	91%	80%	65%	80%
Kokku	95%	89%	88%	70%	74%

Kuna põhihariduse omandamine on kohustuslik, saab valla laste osaluseks põhihariduses arvestada vähemalt 99% demograafilisest vanuserühmast.

Koolides on kokku 67 tavaõppe klassikomplekti, valla keskmine õpilaste arv klassikomplektis (arvestatud ei ole liitklasside moodustamise ja eriklassidega) on 10,5 õpilast. Keskmiselt suurima õpilaste arvuga on klassikomplektid Käina Koolis (19,4 õpilast) ja Kärkla Põhikoolis (16,8). Emmaste Põhikoolis on näitaja 9,3, Palade Põhikoolis 7,7, Lauka Põhikoolis 4,4 ja Suuremõisa Lasteaed-Algkoolis 2,7 õpilast (tabel 17).

Tabel 17. Õpilaste arv klassikomplektides õppeaastal 21/22 (Hiiumaa Vallavalitsus)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Emmaste Põhikool	8	3	7	13	7	15	11	13	7	84
Käina Kool	20	20	25	20	22	15	18	18	18	176
Kärkla Põhikool a klass	18	13	16	18	17	11	22	16	18	149
Kärkla Põhikool b klass	17	13	14	16	19	17	23	16	18	153
Kärkla Põhikool eriklassid		2	1		3		5	2	3	16
Lauka Põhikool	3	2	8	6	6	5		3	6	41
Palade Põhikool	6	5	2	9	7	10	13	9	8	69
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	3	3	3	3	2	2				16
Õpilasi kokku	75	61	76	85	83	75	94	77	78	704
Klassikomplektide arv	7	7	7	7	8	7	8	8	8	67
Õpilasi klassikomplekti kohta	10,7	8,7	10,9	12,1	10,4	10,7	11,8	9,6	9,8	10,5

Väiksema õpilaste arvuga koolides (Emmaste, Lauka, Palade) on moodustatud liitklassid või korraldatud õppetöö viisil, kus väiksema õpilaste arvuga klassidel on mitmeid ühiseid ainetunde. Suuremõisa Lasteaed-Põhikoolis on moodustatud kaks liitklassi. Kärkla ja Käina koolides on suuremad klassid osades ainetes jagatud õpperühmadeks.

Kärkla Koolis on moodustatud viis eriklassi kokku 16 õpilasega. Käina Koolis on moodustatud üks väikeklass ühe õpilasega (3. klass).

Põhikooli riikliku õppekava lihtsustatud õppekaval õppivate õpilaste arv on viimasel kuues aastal püsinud stabiilselt 20 lapse kandis. Õppeaastal 21/22 õpib lihtsustatud õppel 11, toimetulekuõppel seitse ja hooldusõppel kaks õpilast. Lihtsustatud õpe toimub neljas koolis - Emmastes, Käinas, Kärklas ja Paladel. Toimetulekuõpe ja hooldusõpe ainult Kärkla Põhikoolis (tabel 18).

Tabel 18. Õpilased õppekava liikide lõikes õppeaastatel 16/17 kuni 21/22 (EHIS)

Õppekavad	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Emmaste Põhikool	83	84	91	93	82	84
lihtsustatud õpe	1	2	2	2	2	2
Käina Kool	153	151	157	161	162	176
lihtsustatud õpe	1	1	1	1	1	1
Kärkla Põhikool	307	309	312	324	321	318
hooldusõpe	3	2	2	2	2	2
lihtsustatud õpe	7	8	7	8	8	6
toimetulekuõpe	4	4	4	6	8	7
Lauka Põhikool	58	52	55	50	45	41
Palade Põhikool	77	73	74	66	69	69
lihtsustatud õpe	4	3	2	2	3	3
toimetulekuõpe	1					
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	23	27	24	23	22	16
Kokku	701	696	713	717	701	704
sh erinev õppekava	20	19	17	20	23	20
sh lihtsustatud õpe	12	13	11	12	13	11
sh toimetulekuõpe	5	4	4	6	8	7
sh hooldusõpe	3	2	2	2	2	2

Õppeaastal 21/22 on valla koolides üldist tuge vajavaid õpilasi 92, tõhustatud tuge vajavaid õpilasi 44 ja erituge vajavaid õpilasi 26. Toevajadusega õpilased moodustavad 23% kõikidest õpilastest. Viimasel kolmel õppeaastal on vähenenud üldtoe ja mõnevõrra suurenenud tõhustatud- ja erituge vajavate õpilaste arv. Eri- ja tõhustatud toe vajadusega laste osakaal on kõrgeim Kärkla ja Palade koolis. Lauka ja Suuremõisa koolides õpilastele üldtuge määratud ei ole (tabel 19).

Tabel 19. Tuge vajavate õpilaste arv koolides õppeaastatel 19/20 kuni 21/22 (Hiiumaa Vallavalitsus)

Asutus	õppeaasta	üldtugi	tõhustatud tugi	eritugi	Õpilaste arv	üldtugi	tõhustatud tugi	eritugi	tõhustatud ja eri kokku
Emmaste Põhikool	2021/2022	15	5	0	84	18%	6%	0%	6%
Käina Kool	2021/2022	23	9	6	176	13%	5%	3%	9%
Kärkla Põhikool	2021/2022	26	22	16	318	8%	7%	5%	12%
Lauka Põhikool	2021/2022	12	0	2	41	29%	0%	5%	5%
Palade Põhikool	2021/2022	12	8	1	69	17%	12%	1%	13%
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	2021/2022	4	0	1	16	25%	0%	6%	6%
Vald kokku	2019/2020	136	36	24	717	19%	5%	3%	8%
	2020/2021	110	36	25	701	16%	5%	4%	9%
	2021/2022	92	44	26	704	13%	6%	4%	10%

2.3. Töötajate koosseis

Aastal 2021 oli valla lasteaedade koosseisus kokku 85,5 täidetud töökohta, valdav osa neist on seotud õppetööga (tabel 20).

Tabel 20. Alusharidusasutuste töötajate koosseis 2021 (Hiiumaa Vallavalitsus)

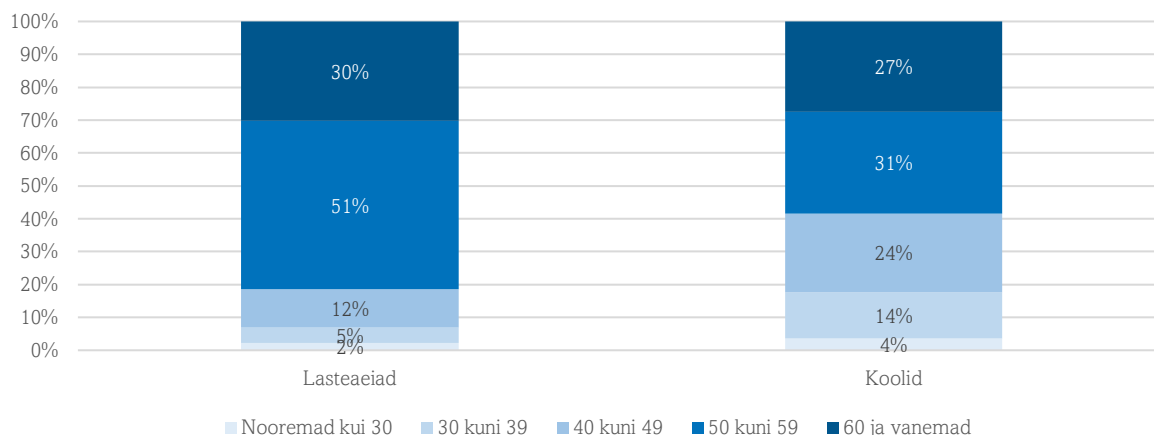
	Emmaste Lasteaed	Kärkla Lasteaed	Lasteaed Vigri	Käina Lasteaed	Palade Lasteaed	Suuremõisa Lasteaed- Põhikool	Lasteaedes kokku
Juhtimine	1,0	2,0	1,0	1,0	1,0		6,0
Õpetaja	6,5	14,0	4,4	11,0	4,3	2,3	42,4
Õpetaja abi	3,0	6,0	2,0	5,0	2,0	1,0	19,0
Tugiteenused	0,3	0,2	0,3	1,3	0,3	0,3	2,5
Toitlustamine	1,0	2,0	1,0		1,0	1,0	6,0
Korrashoid	1,0	2,6	1,3	2,0	1,5	0,5	8,9
Majandushaldus		0,8					0,8
Töökohad kokku	12,8	27,6	9,9	20,3	10,0	5,0	85,5
Lapsi töökohta kohta	2,9	3,9	3,3	3,4	3,3	3,8	3,5

Koolides oli 2020. aastal töökohti 147, neist otseselt õppetööga on seotud 86 õpetaja ametikohta (tabel 21).

Tabel 21. Üldharidusasutuste töötajate koosseis 2021 (Hiiumaa Vallavalitsus)

	Emmaste Põhikool	Käina Kool	Kärkla Põhikool	Lauka Põhikool	Palade Põhikool	Suuremõisa Lasteaed- Põhikool	Koolides kokku
Juhtimine	1,5	1,8	2,0	1,5	1,3	0,3	8
Õppetöö	12,6	15,0	33,9	8,6	12,2	3,8	86
Administratsioon ja tugitegevused	2,2	4,7	5,0	2,2	2,0	0,8	17
Tugiteenused	1,3	1,6	4,3	0,5	0,8	0,3	9
Toitlustamine	1,3	3,0	4,0	2,0	2,0	1,0	13
Korrashoid	2,0		1,0	2,5	3,5		9
Majandushaldus		1,0				4,0	5
Töökohad kokku	20,9	27,0	50,2	17,3	21,7	10,0	147
Õpilasi õppetöö töökohta kohta	6,5	10,8	9,5	5,3	5,7	5,9	8,2

Lasteaiaõpetajate vanusjaotuses moodustavad 81% 50-aastased ja vanemad õpetajad. Järelkasvu ehk kuni 40-aastaste õpetajate osakaal on väga väike (3 õpetajat). Koolide õpetajate vanusjaotuses on vanemate õpetajate osakaal oluliselt madalam, kuid siiski kõrge. 50-aastased ja vanemad õpetajad moodustavad 58% koolide õpetajaskonnast. Kuni 40-aastaseid on 18% õpetajatest, kuid järelkasvu osakaal ei ole piisav (joonis 23).

Joonis 23. Õpetajate vanusjaotus õppeaastal 20/21 (EHIS)

Kvalifikatsioonile vastab 88% nii lasteaia- kui ka kooliõpetajatest. Koolis on kvalifitseerituse osakaal madalaim matemaatikaõpetajate hulgas (79% ehk 15 õpetajat 19-st).

Valla lasteaedades ja koolides on 4,25 eripedagoogi, 5,3 logopeedi 2 psühholoogi ja 3 sotsiaalpedagoogi ehk kokku 14,55 tugispetsialisti ametikohta. Analüüsi koostamise raames paluti asutustel hinnata vajadust tugispetsialistide teenuste järele. Vallavalitsuse haridusspetsialistide ja asutuste hinnangul oleks ideaalolukorra saavutamiseks vaja juurde luua veel 15 tugispetsialisti ametikohta. Samuti on vajaka muud laste ja õpilaste toetamiseks vajalikku personali, nt tugiisikuid (tabel 22).

Tabel 22. Olemasolevad ja puuduolevad tugispetsialistid asutustes 2021 sügise seisuga (Hiiumaa Vallavalitsus)

Asutuse nimi	Eripedagoog	Logopeed	Psühholoog	Sotsiaalpedagoog	Kokku	Abiõpetaja / õpetaja abi	HEV koordinaator	Tugiisik
kool	2	3,3	1	3	9,3	4,2	0,95	15
lasteaed	2,25	2			4,25			1
KOV koosseisus			1		1			
Kokku olemas	4,25	5,3	2	3	14,55	4,2	0,95	16
kool	2,25	1,5		1,5	5,25	2	1,3	2
lasteaed	0,75	1	0,5	0,5	2,75		2,5	3
KOV koosseisus	1	2	3	1	7			
Kokku puudu	4	4,5	3,5	3	15	2	3,8	5
OLEMAS OSAKAAL								
kool	47%	69%	100%	67%	64%	68%	42%	88%
lasteaed	75%	67%	0%	0%	61%			25%
Kokku	52%	54%	36%	50%	49%	68%	20%	76%

Arvestades ühe tugispetsialisti brutopalgaks u 1400 eurot kuus, on 15 töökoha loomiseks vajaliku palgafond u 300 tuhat eurot aastas.

2.4. Kinnisvara

Hiiumaa valla haridusasutused tegutsevad üheteistkümnes vallale kuuluvas hoones (põhihoone ja kinnistu muu hoonestus) ja ühel rendipinnal (Suuremõisa Lasteaed-Põhikooli kooliosa).

Alushariduse tarbeks on kasutuses enam kui 4900 m² pinda, lasteaialapse kohta on hoonepinda keskmiselt 17 m². Normatiivne kohtade arv on kokku 328, kuid tuleb arvestada, et see peegeldab kohtade arvu hetkel avatud rühmades. Kärkla, Palade, Emmaste ja Suuremõisa lasteaiad on võimaliku kasutatava ruumiressursi mõttes realselt täitunud. Kuigi Kärkla ja Käina lasteaiad on rajatud sama ruumiprogrammi alusel 6-rühmaliste lasteadeadega, siis Kärkla pinnaandmetes sisaldub lisaks keldrikorrus. Emmastes on rühmade mahutavus 15-16 last. Lasteaed Vigri on algselt rajatud 4 rühma tarbeks (tabel 23).

Tabel 23. Alusharidus asutuste pinnaandmed (Hiiumaa Vallavalitsus, EHIS, EHR)

Asutuse nimi	Lapsi 21/22	Normatiivne kohtade arv	Vabad kohad	Osakaal kohtadest	Kasutuses netopind (m ²)	Pinda lapse kohta (m ²)
Emmaste Lasteaed	37	36	-1	-3%	642	17
Käina Lasteaed	68	80	12	15%	1101	16
Kärkla Lasteaed	108	116	8	7%	1629	15
Lasteaed Vigri	33	40	7	18%	997	30
Palade Lasteaed	33	36	3	8%	390	12
Suuremõisa Lasteaed	19	20	1	5%	164	9
Kokku	298	328	30	9%	4923	17

Üldhariduse tarbeks on (Ehitisregistri andmete alusel) peale Kärkla Põhikooli uue õppehoone valmimist kasutuses enam kui 10 500 m² hoonete netopinda. EHISe andmekogu järgi on hetkel koolide kasutuses 12 330 m² pinda, millele lisandub 1723 m² spordipinda ja 614 m² õpilaskodu pinda Kärkla Põhikooli juures.

Ehitisregistri andmete arvestuses on õpilase kohta on pinda keskmiselt 15 m². Samas on kõikides koolides peale Kärkla pinda enam kui 20 m² ehk olemasolevad koolihooned on rajatud oluliselt suurema arvu õpilaste jaoks. Sellele viitab ka normatiivsete koolikohtade arvestus, kuid neid andmeid ei saa paraku lõpliku tõena võtta. Teisalt on selge, et eelkõige Lauka, kuid ka Emmaste ja Palade koolihooned mahutaks õpilasi oluliselt enam, suurusjärgus kuni 150 õpilast. Samuti Suuremõisa ruumides saaks olla õpilasi kuni 40 (tabel 24).

Tabel 24. Üldharidusasutuste pinnaandmed (Hiiumaa Vallavalitsus, EHIS, EHR)

Asutuse nimi	Õpilasi 21/22	Normatiivne kohtade arv	Vabad kohad	Osakaal kohtadest	Kasutuses netopind (m ²)	Pinda õpilase kohta (m ²)
Emmaste Põhikool	84	292	208	71%	1 643	20
Käina Kool	176	300	124	41%	3 432	20
Kärkla Põhikool	318	340	22	6%	2 526	8
Lauka Põhikool	41	250	209	84%	1 026	25
Palade Põhikool	69	145	76	52%	1 568	23
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	16	40	24	60%	397	25
Kokku	704	1367	663	49%	10 593	15

Asutuste kasutuses olevad hooned on rajatud nõukogude perioodil või on vanemad. Vastavalt omavalitsuste rahalistele võimalustele on hoonete seisukorda parandatud. Eelnevate aastate jooksul on investeeritud asutuste põhivarasse enam kui 11,5 miljonit eurot, vara jääkväärtus 2020. aasta lõpu seisuga on ligi 7,3 miljonit eurot (tabel 25).

Tabel 25. Investeeringud ja põhivara jääkväärtus (Hiiumaa Vallavalitsus)

	Algmaksumus	Kulum kokku	Jääkmaksumus	Rühmade arv / õpilaste arv	Rühma kohta / õpilase kohta
Lasteaiad					
Emmaste Lasteaed	480 000	145 000	335 000	3	112 000
Kärdla Lasteaed	715 000	314 000	402 000	6	67 000
Lasteaed Vigri	374 000	198 000	176 000	2	88 000
Käina Lasteaed	454 000	247 000	206 000	5	41 000
Palade Lasteaed	413 000	110 000	303 000	2	151 000
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	256 000	56 000	200 000	1	200 000
Kokku	2 692 000	1 070 000	1 622 000	19	659 000
Koolid					
Emmaste Põhikool	1 200 000	375 000	824 000	84	10 000
Käina Kool	2 492 000	1 386 000	1 107 000	176	6 000
Kärdla Põhikool	2 353 000	1 263 000	1 090 000	318	4 000
Lauka Põhikool	1 097 000	724 000	373 000	41	10 000
Palade Põhikool	1 353 000	273 000	1 080 000	69	16 000
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	256 000	56 000	200 000	16	13 000
Kokku	8 751 000	4 077 000	4 674 000	704	59 000

Üldhinnanguna on lasteaedade ja koolide hooned heas või rahuldavas seisukorras.

Emmastes, Paladel ja Suuremõisas on lasteaiahoonete seisukord hea. Kärdla, Käina ja Kõrgesaare hoonetes on seisukord asutuse toimimiseks rahuldav, kuid tingimused ei ole tänapäevased ega võrreldavad kolme väiksema lasteaia olustikuga. Eelkõige ongi tuleviku investeeringuvajaduse seisukohalt peale Kärdla Põhikooli uue hoone valmimist vajalik kahele suuremale lasteaiale uute hoonete rajamine.

Käina 1965. aastal rajatud koolihoone on kümnend tagasi läbinud täieliku rekonstrueerimise ja seisukord on jätkuvalt hea. Emmaste, Lauka ja Palade koolid tegutsevad ajaloolistes hoonetes - Emmaste mõisahoone on rajatud u 1800, II korruse juurdeehitus tehti u 1960, Palade koolihoone valmis 1929. ja Lauka koolihoone valmis 1938. aastal. Koolihoonete seisukord on sõltuvalt hooneosast ja/või konstruktsioonist rahuldav või hea.

2.5. Finantseerimine

Hiiumaa valla põhitegevuse kulude maht 2021. aasta eelarves on u 15,5 miljonit eurot. Sellest hariduskulud moodustavad u 6,6 miljonit eurot ehk u 43% kogukuludest.

Lasteaedade rahastamine toimub omavalitsuse eelarvest. Üldhariduskoolide rahastamine toimub riigieelarve toetusfondi eraldise ja omavalitsuse omavahendite arvelt, ideaalolukorras järgnevalt:

- toetusfondi kaudu eraldab riik omavalitsusele vahendid põhikooli- ja gümnaasiumi õpetajate, juhtide (direktorid ja õppealajuhatajad) ning tugispetsialistide töötasudeks (RE tööjõukulud);
- toetusfondi kaudu eraldab riik omavalitsusele vahendeid koolituse, õppekirjanduse ja koolisöögi kulude katmiseks (RE majandamiskulud);
- omavalitsus katab eelarvest kooli pidamisega seotud töökohtade kulud - administratsioon, õppe tugitegevused, toitlustamine ja majandushaldus jms (VE tööjõukulud);
- omavalitsus katab eelarvest kooli pidamisega seotud muud majandamiskulud, sh kinnisvarakulud (VE majandamiskulud).

Lasteaedade pidamise kulude maht eelarves on ligi 1,7 miljonit eurot, millest valdava osa moodustavad töötasud. Ühe lasteaiarühma pidamise kulu asutustes on keskmiselt 89 tuhat eurot (tabel 26).

Tabel 26. Alushariduse tegevuskulud Hiiumaa valla 2021. a eelarves (Hiiumaa Vallavalitsus)

	Emmaste Lasteaed	Kärdla Lasteaed	Lasteaed Vigri	Käina Lasteaed	Palade Lasteaed	Suuremõisa Lasteaed- Põhikool	Vald kokku
<i>Põhitegevuse tulud</i>	9 000	39 000	10 000	21 000	11 000	5 000	95 000
Põhitegevuse kulud	235 000	577 000	214 000	383 000	198 000	91 000	1 697 000
Töötasud	188 000	502 000	164 000	352 000	163 000	78 000	1 448 000
Majandamiskulud	47 000	75 000	50 000	31 000	35 000	13 000	250 000
sh kinnistukulud	17 000	27 000	30 000	10 000	8 000	5 000	96 000
Tööjõukulude osakaal	80%	87%	77%	92%	82%	86%	85%
Kinnistukulude osakaal	7%	5%	14%	2%	4%	5%	6%
Osakaal kogukuludest	14%	34%	13%	23%	12%	5%	100%
Osakaal lastest	12%	36%	11%	23%	11%	6%	100%

Koolide kulude maht on ligi 3,7 miljonit eurot. Sellest on vallaeelarves kajastatud RE eraldisena ligi 2,2 miljonit ning vallaeelarve kuluna ligi 1,5 miljonit eurot. Valdava osa kuludest moodustavad tööjõukulud (tabel 27).

Tabel 27. Üldhariduse tegevuskulud Hiiumaa valla 2021. a eelarves (Hiiumaa Vallavalitsus)

	Emmaste Põhikool	Käina Kool	Kärdla Põhikool	Lauka Põhikool	Palade Põhikool	Suuremõisa Lasteaed- Põhikool	Vald kokku
<i>Põhitegevuse tulud</i>	6 000	17 000	28 000	1 000	23 000	2 000	77 000
Põhitegevuse kulud	512 000	726 000	1 369 000	387 000	505 000	178 000	3 677 000
Töötasud	430 000	550 000	1 088 000	300 000	422 000	145 000	2 935 000
Majandamiskulud	82 000	175 000	281 000	86 000	83 000	33 000	649 000
sh kinnistukulud	25 000	69 000	141 000	50 000	35 000	11 000	331 000
Tööjõukulude osakaal	84%	76%	79%	78%	84%	81%	80%
Kinnistukulude osakaal	5%	10%	10%	13%	7%	6%	9%
Osakaal kogukuludest	14%	20%	37%	11%	14%	5%	100%
Osakaal lastest	12%	25%	45%	6%	10%	2%	100%

Eelarve alusel on kinnitatud lasteaedade ja koolide tegevuskoha arvestuslik maksumus 2021. aastaks, mis asutuse ti varieeruv. Lasteaedade puhul on see seotud eelkõige rühmatäituvusega, madalaimast tasemest oluliselt kõrgem on kohamaksumus Emmaste Lasteaias. Koolidest on madalaim arvestuslik kohamaksumus Kärkla Põhikoolis. Alla 200 euro jääb see ka Käina Koolis ja Emmaste Põhikoolis. Teistes asutuses on kohamaksumus õpilase kohta kordades kõrgem (tabel 28).

Tabel 28. Kinnitatud õppekoha maksumused 2021. ja 2022. aastal (Hiiumaa Vallavalitsus)

	2021	2022	Muutuse %	Võrreldes madalaimaga
Koolid				
Emmaste Põhikool	196	179	-9%	36%
Kärkla Põhikool	123	132	7%	0%
Käina Kool	182	176	-3%	33%
Lauka Põhikool	371	481	30%	264%
Palade Põhikool	289	308	7%	133%
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	359	482	34%	265%
Lasteaiad				
Emmaste Lasteaed Naksitrallid	577	597	3%	55%
Kärkla Lasteaed	364	416	14%	8%
Käina Lasteaed Tirtspõnni	364	462	27%	20%
Palade Lasteaed	459	470	2%	22%
Suuremõisa lasteaed- Põhikool	339	385	14%	0%
Lasteaed Vigri	456	525	15%	36%

Toetusfondi osana eraldatav riigipoolne haridustoetus 2021. aastal Hiiumaa vallale oli u 2,2 miljonit eurot. Haridustoetust eraldab riik omavalitsusele kui tervikule laste koguarvu arvu alusel ja selle jagamine haridusasutuste vahel on omavalitsuse otsustada. Samas, kui jaotada haridustoetus õpilaste arvu alusel asutuste lõikes, on näha, et aset leiab eelkõige Käina Kooli, aga ka Kärkla Põhikooli vahendite ümberjagamise valla teistele koolidele. Seejuures ei ole arvestusse kaasatud toevajadusega laste tegelikust jaotumisest lähtuvaid vahendeid (tabel 29).

Tabel 29. Toetusfondi 2021. a eraldise arvestuslik jaotus koolides õpilaste arvu alusel (Rahandusministeerium)

2021	Õpetajate töötasu	Juhtimine	Koolitus	Õppe- kirjandus	Tugi	Toetusfond kokku	Jaotus 2021 eelarves	Vahe	Õpilase kohta
Emmaste Põhikool	218 100	13 800	1 700	4 700	17 900	256 200	292 900	36 700	448
Käina Kool	430 900	27 300	3 300	9 200	35 500	506 200	389 000	-117 300	-724
Kärkla Põhikool	853 800	54 200	6 600	18 300	70 200	1 003 100	926 100	-77 000	-240
Lauka Põhikool	119 700	7 600	900	2 600	9 800	140 600	189 800	49 200	1 093
Palade Põhikool	183 500	11 600	1 400	3 900	15 100	215 600	307 600	92 000	1 333
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	58 500	3 700	500	1 300	4 800	68 700	85 200	16 400	745
Kokku	1 864 500	118 300	14 400	40 000	153 400	2 190 500	2 190 500	0	

Koolide täidetud ametikohtade koosseisu ja palgatasemete järgi arvestatud tööjõukulud (v.a Kärkla Põhikooli õpilaskodu) on kokku enam kui 2,8 miljonit eurot

Tabel 30. Tööjõukulud koolides täidetud ametikohtade koosseisu ja profiili alusel (Hiiumaa Vallavalitsus)

	Emmaste Põhikool	Käina Kool	Kärkla Põhikool	Lauka Põhikool	Palade Põhikool	Suuremõisa Lasteaed- Põhikool	Koolides kokku
Juhtimine	38 000	46 000	56 000	26 000	34 000	5 000	205 000
Õppetöö	286 000	346 000	715 000	193 000	271 000	83 000	1 895 000
Administratsioon ja tugitegevused	43 000	60 000	84 000	21 000	30 000	11 000	248 000
Tugiteenused	27 000	34 000	91 000	5 000	15 000	5 000	177 000
Toitlustamine	18 000	36 000	51 000	20 000	23 000	11 000	160 000
Korrashoid	19 000	0	12 000	23 000	33 000	0	87 000
Majandushaldus	0	10 000	0	0	0	47 000	57 000
Palgafond aastas	431 000	532 000	1 009 000	288 000	406 000	162 000	2 829 000

Kõrvutades vallaeelarve, toetusfondi eraldise ja ametikohtade koosseisu alusel arvestatud tööjõukulud, selgub, et riigipoolne haridustoetus ei võimalda täies mahus katta üldhariduskoolide pedagoogide, juhtide ja tugispetsialistide tööjõukulusid. Hiiumaa valla kulud olemasoleva koolivõrgu ülalpidamiseks on suuremad, kui selleks riigi poolt ette nähtud vahendid. Vallaeelarvelise rahastuse koosseisus on u 10 töökohta palgafondiga 185 tuhat eurot (tugispetsialistid, abiõpetajad), kellele võiks maksta toetusfondi eraldise arvel, aga töökohti rahastatakse vallaeelarve vahenditest.

Hiiumaa valla eelarvepositsioon on viimastel aastatel olnud pigem hea – põhitegevuse tulem Eesti keskmisest kõrgem ja netovõlakoormus madalam. Teisalt aastatel 2021-2022 elluviidavad suured investeeringud ja nende finantseerimiseks võetavad laenud vähendavad võimalusi lähitulevikus uute mahukate (haridusvõrgu) investeeringute elluviimiseks (tabel 31).

Tabel 31. Hiiumaa valla finantsnäitajad aastatel 2015-2021 (Rahandusministeerium)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Põhitegevuse tulud	10 543 000	11 572 000	12 381 000	14 510 000	15 218 000	16 638 000	16 646 000
Põhitegevuse kulud	9 396 000	9 778 000	11 263 000	11 979 000	13 282 000	13 481 000	15 464 000
Põhitegevuse tulem	1 147 000	1 794 000	1 117 000	2 531 000	1 937 000	3 157 000	1 182 000
Tulemi osakaal tuludest	11%	16%	9%	17%	13%	19%	7%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	1 086	1 210	1 296	1 515	1 592	1 760	1 750
Põhitegevuse tulem elaniku kohta	118	188	117	264	203	334	124
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	5 252 000	5 152 000	6 237 000	6 662 000	9 105 000	7 861 000	10 687 000
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	554 000	809 000	729 000	1 838 000	3 138 000	2 114 000	1 467 000
Netovõlakoormus (eurodes)	4 699 000	4 342 000	5 508 000	4 824 000	5 967 000	5 747 000	9 221 000
Netovõlakoormuse %	44,57%	37,52%	44,49%	33,25%	39,21%	34,54%	55,39%
Võlakohustused elaniku kohta	541	539	653	695	953	831	1 123
Põhivara soetus	2 094 000	1 563 000	2 430 000	2 122 000	6 199 000	8 446 000	15 047 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	540 000	210 000	658 000	639 000	2 626 000	6 541 000	6 832 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	361 000	169 000	467 000	193 000	466 000	372 000	828 000
Põhivara soetus elaniku kohta	253	181	303	242	697	933	1 669

2.6. Järeldused hetkeolukorrast

Hiiumaa valla haridusvaldkonna kohta saab kokkuvõtvalt välja tuua järgneva:

- vald osutab alusharidust kuues asukohas u 300 lapsele. Kuna lasteaiaaegade ränne piirkondade vahel on väike ning nõudlus teenuse järgi on ka piirkonniti olemas, on alusharidusteenuse osutamine tänastes asukohtades eelduste kohaselt vajalik ka tulevikus;
- valla põhikoolides on lapsi u 700. Kuuest üldhariduskoolist on ka pikas vaates kindlasti kestlikud 9-klassilised koolid Kärddlas ja Käinas, samas on ka Emmaste, Palade ja Suuremõisa (6 klassi) õpilaste arv viimasel kümnendil püsinud stabiilsena. Ainsana on märkmisväärselt vähenenud Lauka Põhikooli õpilaste arv;
- põhikooli õpilaste osas eristub Kõrgessaare piirkond – kohalikus koolis (Lauka Põhikool) käib alla poole piirkonna põhikooli õpilastest. Rohkem on õpilaste liikumist ka Pühalepa piirkonnas, kokku käib enam kui kolmandik seal elavatest õpilastest koolis kas Kärddlas (suurem osa) või Käinas (u 10 last). Samas käib Pühalepa piirkonnas (eelkõige Palade Põhikoolis) ka arvestatav osa Kärddla linna lapsi (15). Kärddla, Käina ja Emmaste piirkondade lapsed käivad eelkõige oma piirkonna põhikoolis;
- tulevikku vaatavalt on väljakutseks õpetajate järelkasv. Lasteaiaõpetajate vanusjaotuses moodustavad 50 aastased ja vanemad õpetajad 81%, noori õpetajaid on väga vähe. Koolide puhul moodustavad 50 aastased ja vanemad õpetajad 58% õpetajaskonnast;
- hariduse kvaliteedi tõstmiseks ning laste toetamiseks on vajalik suurendada tugispetsialistide arvu. Ideaalpildis võiks olla tugispetsialiste võrreldes tänasega poole rohkem, mis on arvestatav kulu (u 300 000 eurot);
- koolihoonetest on enim vaba ruumi Lauka Põhikoolis, kus teoreetiliselt võiks olla kordades rohkem õpilasi. Võrreldes projekteeritud kohtade arvuga on rohkem vaba ruumi ka Emmastes. Ruumi õpilaste arvu suurendamiseks on vajadusel ka Käinas, Paladel ja Suuremõisas. Kärddla Põhikooli uus hoone (340 kohta, valmib 2022. a) on optimeeritud pinnakasutusega, suurt kasvuruumi koolis võrreldes tänase õpilaste arvuga ei ole. Kärddla uue koolihoone valmimise järgselt on põhihariduse taristu enamasti heas korras ning suuremahulisi investeeringuid lähikümnendil ei vaja;
- lasteaiahoonete kasutamise intensiivsus on piirkonniti erinev. Pühalepa piirkonna lasteasutused (Suuremõisa ja Palade) on täis, Kõrgessaare lasteaiahoone võimaldaks samas vajadusel laste arvu oluliselt suurendada. Kärddla ja Emmaste lasteaedade täituvus on enam-vähem optimaalne. Kärddla lasteaia kõrval vajab perspektiivis suuremahulisemat kaasajastamist eelkõige Käina lasteaed;
- kuigi hariduskulude osakaal vallaeelarve pole võrreldes teiste omavalitsustega väga suur (43%), ei võimalda riigipoolne haridustoetus täies mahus katta üldhariduskoolide pedagoogide, juhtide ja tugispetsialistide tööjõukulusi. Sellest tulenevalt peab vald iga-aastaselt ligi 200 000 eurot juurde leidma, et katta tööjõukulud, mis teoreetiliselt võiks olla kaetud haridustoetuse baasil.

3. TEENUSEVAJADUSE PROGNOOS

3.1. Metoodika ja eeldused

Rahvastikuproгноos koosneb Hiiumaa valla viie piirkonna prognoosidest, mis on koostatud enimkasutataval kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil. Vanusnihke meetodil koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse samm-sammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmisse. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurust ka ränne. Vanusnihke põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad kaks olulist tegurit — prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ja rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosi stsenaariume. Seega tekib stsenaariumide vaheline erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest.

Prognoosi tulemused on esitatud aastate 2021-2040 kohta. Taustavaatena on prognoos koostatud pikemaks perioodiks, kuna kuni 16-aastaselt perioodil on rahvastikuarengute peamiseks mõjutajaks rändeprotsessid, seejärel aga eelkõige soo-vanuskoosseis ning sündimus- ja suremuskäitumine. Milliseks reaalsuses kujuneb rahvastiku dünaamika aastani 2040, sõltub seega peamiselt siiski lähituleviku tegelikust rändekäitumisest.

Prognoosi väljundiks on Hiiumaa valla igale piirkonnale koostatud baasstsenaarium ja rändestsenaarium ning vallale tervikuna koostatud madala sündimuse stsenaarium. Baasstsenaariumis eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baasstsenaarium tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet piirkondades. Rändestsenaariumis on arvestatud püstitatud eelduste alusel toimuva sisserändega valla neljas piirkonnas (v.a Kärkla linn). Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvara *Spectrum*.

Prognoosi väljundiks on valla tuleviku rahvaarv erinevates vanuserühmades ning hinnanguline teenusevajadus alus- ja põhihariduse kohta. Laste arv on esitatud õppeaasta alguse seisuga. Arvestades, et lasteaiaaas laste (1,5 kuni 6 eluaastat) osalus teenusel (alusharidus) on viimastel aastatel olnud u 92% ning tõenäoliselt käesoleval aastal jõustuv uus Koolieelse Lasteasutuse Seadus näeb omaavalitsusele ette kohustuste tagada ka söimekohad, saab lihtsustatult arvestada, et vastava vanusrühma demograafiline suurus vastaval õppeaastal on ka peaaegu võrdne tegeliku teenusevajadusega (teenuskohtade ja valla rahastamise vaates). Arvestades, et põhiharidus on kohustuslik ja vallaväline õpilasränne tasakaalulähedane, siis on põhikoolieas laste (7 kuni 15 eluaastat) vanusrühma demograafiline suurus vastaval õppeaastal võrdne tegeliku teenusevajadusega.

Demograafilised trendid on valla piirkondades olnud erinevad ja haridusvõrgu planeerimisel on oluline vaadata väiksemaid üksuseid. Seetõttu on töö raames koostatud eraldi prognoosid valla viiele piirkonnale, mille liitmisel moodustub valla tervikprognoos. Prognoosistsenaariumitele püstitatud eelduseid on kirjeldatud järgnevalt.

Baasstsenaarium (joonistel A):

- püstitatud on eeldused, kus rändeprotsessidega ei ole arvestatud ehk **stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet**;
- summaarse sündimuskordaja eelduste aluseks on näitaja viimase kolme aasta dünaamika üldistus. Eeldatud on, et sündimuskordaja on kõikides piirkondades 1,5 last viljakas eas naise kohta ja kordaja jääb samale tasemele prognoosiperioodi lõpuni;
- Hiiu maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2019/2020 (meestel 76,4 ja naistel 83,9 eluaastat) jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni.

Rändestsenaarium (joonistel B):

- püstitatud on diferentseeritud rände-eeldused piirkondade lõikes. Stsenaarium iseloomustab võimalikku rahvastiku tulevikuarengut kindlate rändeeelduste realiseerumisel;
- piirkondade rände-eeldused on kaalutletud erinevate aspektide kombinatsioonina. Arvesse on võetud viimase 6 aasta ja 2021. aasta esimese 9 kuu rändeliikumised;
- valla kui terviku vaates on rände-eeldus, et prognoosiperioodil kokku lisandub positiivse rändesaldo tulemusel valda 1400 uut, nendest Kõrgessaare ja Pühalepa piirkonda mõlemasse ligi 500 (lähteaastal 35) ning Emmaste ja Käina piirkonda mõlemasse u 200 (lähteaasta 15) uut elanikku. Kärda linnas on rändesaldo tasakaalus. Kõikide piirkondade puhul on arvestatud, et rändemaht on lähteaastal kõrgem ja väheneb ajas;
- rändajate vanusjaotuse eeldus on püstitatud toimunud rände vanusjaotuse alusel, seda mõnevõrra positiivsemaks modifitseerides. Põhiosa sisserändest toimub vanusrühmades 40+ (60% rändajatest). Kuni 19-aastased moodustavad 20% ning 20-39 aastased samuti 20% rändemahust;
- rändajate sooline jaotus on tasakaalus, pooled on naised ja pooled mehed;
- summaarse sündimuskordaja eelduste aluseks on näitaja viimase kolme aasta dünaamika üldistus. Eeldatud on, et sündimuskordaja on kõikides piirkondades 1,5 last viljakas eas naise kohta ja kordaja jääb samale tasemele prognoosiperioodi lõpuni;
- Pärnu maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2018/2019 (meestel 76,4 ja naistel 83,9 eluaastat) pikeneb.

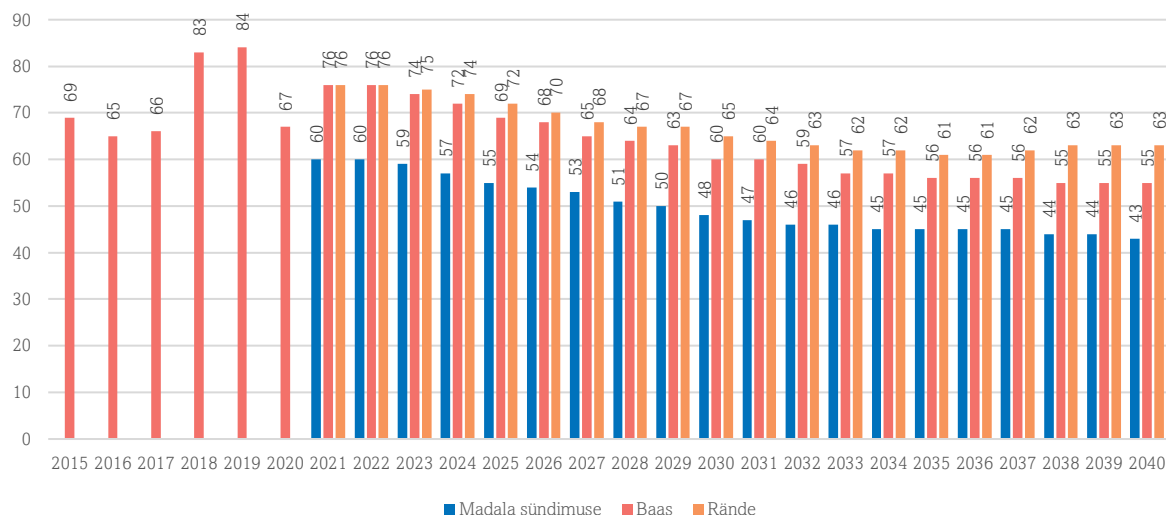
Madala sündimuse stsenaarium - on suletud rahvastikuga teststsenaarium, kus summaarne sündimuskordaja on tasemel 1,2 last viljakas eas naise kohta. Stsenaarium on koostatud kirjeldamiseks olukorda, kuid tuleviku sündimus osutub madalamaks kui möödunud kolme aasta keskmine.

Väliskeskkonna tegurid võivad mõjutada analüüsi järelduste paikapidavust. Rändeliikumiste intensiivsus, ehitusaktiivsus ja planeeringute realiseerimine sõltub eelkõige arengutest majanduskeskkonnas, mis on pigem prognoosimatu. Majandus on tsükliline ja erinevat liiki kriisid omavad olulist mõju elanikkonna rände- ja sündimuskäitumisele. **Oluline on arvestada, et rändestsenaariumit tuleb vaadata mitte kui tõenäoselt realiseeruvat, vaid kui aktiivse sisserände korral muutuse võimalike piire kirjeldavat projektsiooni, mida on võrreldud rändeliikumisteta arenguga.**

Prognoosi väljundiks on rahvaarv alushariduse teenusevajaduse seisukohalt olulises vanusrühmas, samuti on lühidalt on esitatud valla tervikvaade muudes vanusrühmades.

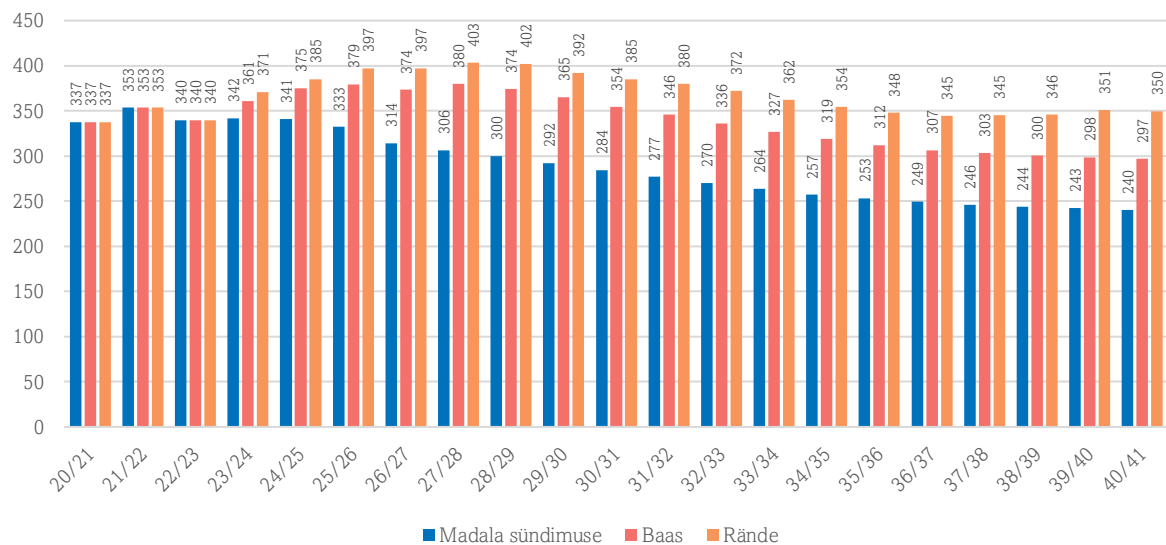
3.2. Prognoosi tulemused

Viimaste aastate keskmise sündimuskäitumise jätkudes ja rände puudumisel hakkab tuleviku sünnipölvkondade suurus vallas kahanema. Aastaks 2030 väheneb sündide arv võrreldes lähteaastaga u 15 lapse võrra tasemele u 60 sündi aastas. Sisserände korral sünnib kümnendi lõpul võrreldes lähteaastaga kümnekond last vähem. Juhul kui sündimuskäitumine osutub möödunud kolme aasta keskmisest tasemest madalamaks, kujuneb järgnevate aastate sünnipölvkondade suuruseks u 60 last ning kümnendi lõpuks juba alla 50 lapse (joonis 25).

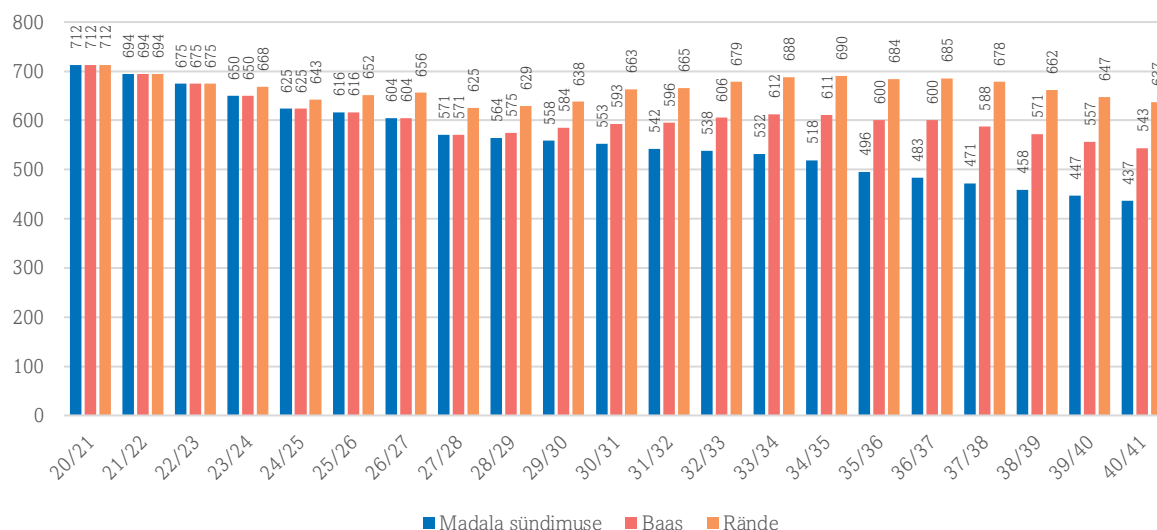
Joonis 24. Hiiumaa valla sündide arvu prognoos aastani 2040

Sisserände puudumisel jääb lasteaia teenusevajadus lähikümnendil mõnevõrra kõrgemaks või samaväärseks lähteaastaga. Sisserände korral kasvab laste arv kümnendi teiseks pooleks u 50 võrra, misjärel stabiliseerub 2035 aastast lähteaastaga samaväärsel tasemel. Madala sündimuse korral jääb 21/22 õppeaasta ka laste arvukuse tippneteks - aastaks 2030 on lapsi 70 võrra ja prognoosiperioodi lõpuks enam kui saja võrra vähem (joonis 26).

Joonis 25. Lasteaia laste arvu prognoos Hiiumaa vallas aastani 2040

Põhikoolieas laste arv jääb tulevikus võrreldes lähteaasta igal juhul madalamaks. Baasstsenaariumi järgi on juba kümnendi lõpuks u 100 last vähem. Sisserände korral laste arv järgnevatel aastatel küll väheneb, kuid hakkab kümnendi lõpus taas kasvama. Madala sündimuse mõju hakkab tugevamalt avalduma prognoosiperioodi teises pooles (joonis 27).

Joonis 26. Põhikoolieas laste arvu prognoos Hiiumaa vallas aastani 2040

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et baasstsenaariumi-laadse olukorra realiseerudes (ilma rändeliikumisteta) väheneb tulevikus lasteaiaaas laste arv kõige kiiremini ja enim Emmaste ja Käina piirkonnas. Kõrgessaare, Kärkla ja Pühalepa piirkonnas on lähiaastatel oodata laste arvu kasvu, kuid prognoosiperioodi lõpuks on laste arv piirkondades siiski samaväärne või madalam võrreldes lähteaastaga. Rändestsenaariumi realiseerudes saaks laste arv Kõrgessaare ja Pühalepa piirkonnas olema kogu prognoosiperioodi jooksul kõrgem kui lähteaastal, Emmaste piirkonnas stabiilne ja Käina piirkonnas toimuks ikkagi kahanemine, kuigi vähemal määral. Valla tervikvaates on rändestsenaariumi järgi võimalik, et nelja aasta pärast on võrreldes olemasolevaga kuni 60 lasteaiaaas last enam (kolme rühma jagu). Teisalt sündimuse eeldatust madalamaks osutumisel väheneks laste arv tempokamalt ja kõikides piirkondades.

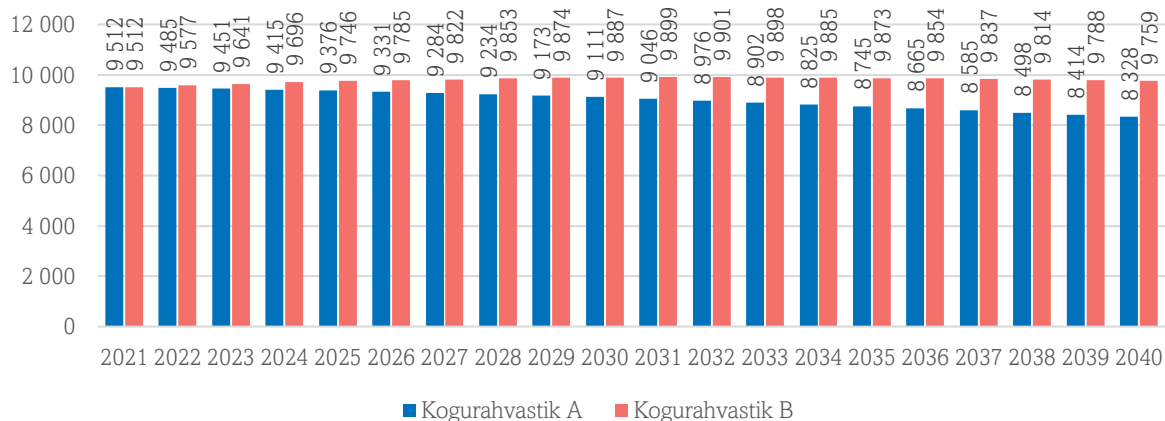
Põhikoolieas laste arv väheneb baasstsenaariumi järgi kõikides piirkondades, kõige kiiremini ja enam Emmaste ja Käina piirkonnas. Juba nelja aasta möödudes on lapsi u 100 võrra vähem. Rände-stsenaariumi järgi leiab Kõrgessaare ja Pühalepa piirkonnas aset laste arvu kasv, kuid valla tervikvaates on lapsi võrreldes lähteaastaga ikkagi vähem (tabel 31).

Prognoosi aegread piirkondade lõikes on esitatud töö lisadena.

Tabel 32. Lasteaia- ja põhikooli eas laste arvu muutuse prognoos aastani 2040

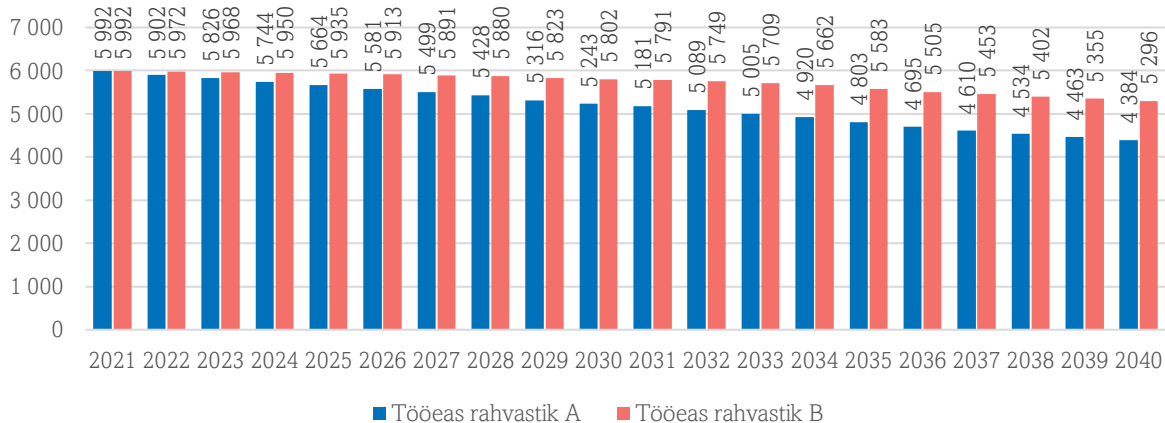
Piirkond	Õppeaasta	Laste arv	Põhikool	Laste arvu muutus		Põhikool	
Emmaste	21/22	44	93				
Baas	25/26	40	75	-4	-8%	-18	-19%
	30/31	40	70	-3	-8%	-23	-25%
	35/36	35	67	-9	-20%	-25	-27%
	40/41	33	62	-11	-25%	-31	-34%
	25/26	44	84	0	0%	-9	-10%
Rände	30/31	46	79	2	5%	-14	-15%
	35/36	40	81	-3	-8%	-12	-13%
	40/41	44	79	0	0%	-14	-15%
	25/26	42	90				
Kõrgessaare	21/22	42	90				
Baas	25/26	49	85	7	16%	-6	-6%
	30/31	44	80	2	4%	-10	-11%
	35/36	44	77	2	4%	-13	-15%
	40/41	44	72	2	4%	-18	-20%
Rände	25/26	54	94	12	29%	3	4%
	30/31	54	105	12	28%	15	16%
	35/36	55	106	13	30%	15	17%
	40/41	60	102	18	43%	12	13%
Käina	21/22	84	170				
Baas	25/26	96	168	12	14%	-2	-1%
	30/31	78	147	-6	-7%	-23	-14%
	35/36	63	139	-21	-26%	-31	-18%
	40/41	61	114	-23	-27%	-56	-33%
Rände	25/26	99	177	15	18%	7	4%
	30/31	82	157	-2	-2%	-13	-8%
	35/36	68	152	-16	-19%	-18	-11%
	40/41	70	128	-14	-17%	-42	-25%
Kärdla	21/22	112	253				
Baas	25/26	134	205	23	20%	-48	-19%
	30/31	131	198	20	18%	-56	-22%
	35/36	120	217	8	8%	-36	-14%
	40/41	113	205	2	2%	-48	-19%
Rände	25/26	134	205	23	20%	-48	-19%
	30/31	131	198	20	18%	-56	-22%
	35/36	120	217	8	8%	-36	-14%
	40/41	112	205	1	1%	-48	-19%
Pühalepa	21/22	56	106				
Baas	25/26	61	83	5	9%	-23	-21%
	30/31	61	99	5	10%	-6	-6%
	35/36	50	100	-5	-9%	-6	-5%
	40/41	46	91	-10	-17%	-15	-14%
Rände	25/26	66	92	10	18%	-14	-13%
	30/31	72	125	16	29%	19	18%
	35/36	65	130	9	16%	24	22%
	40/41	61	123	6	10%	17	16%
Hiiumaa vald	21/22	337	712				
Baas	25/26	379	616	42	13%	-96	-14%
	30/31	354	593	17	5%	-119	-17%
	35/36	312	600	-25	-7%	-112	-16%
	40/41	297	543	-40	-12%	-169	-24%
Rände	25/26	397	652	60	18%	-60	-8%
	30/31	385	663	48	14%	-49	-7%
	35/36	348	684	11	3%	-28	-4%
	40/41	348	637	10	3%	-75	-11%

Hiiumaa valla tervikvaates väheneb ilma rändeliikumisteta rahvaarv aastaks 2030 9100 ja aastaks 2040 8300 elanikuni. Rände-eelduste realiseerudes toimuks lähiaastatel mõningane kasv ning seejärel stabiliseerumine u 9800 elaniku tasemel (joonis 28).

Joonis 27. Hiiumaa valla kogurahvastiku prognoos aastani 2040

Sisserände puudumisel on prognoosiperioodi lõpuks (vanusrühm 19-64) tööealisi u 1600 võrra vähem kui lähteaastal, rände-stsenaariumi korral u 700 võrra vähem (joonis 29).

Joonis 28. Tööealise rahvastiku vanuses 19-64 prognoos aastani 2040

Eakama elanikkonna (vanus 65+) arv suureneb vallas igal juhul 2100-lt u 3000 elanikuni, ehk saab olema u 800 võrra kõrgem (joonis 30).

Joonis 29. Eaka rahvastiku vanuses 65+ prognoos aastani 2040

Arvestades klassikomplekti suuruseks 24 õpilast, saaks järgmisel kümnendil 1. klassi minevatest õpilastest moodustada valdavalt 3, üksikute aastatel ka 4 klassikomplekti.

Tabel 33. 1. klassi minevate laste arvu prognoos

	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa	Hiiumaa vald	Klassikomplektide arv
Baasstsenaarium							
21/22	8	6	21	20	7	62	2,6
22/23	7	13	20	18	7	66	2,7
23/24	6	9	12	18	13	58	2,4
24/25	10	6	13	18	12	58	2,4
25/26	10	7	13	22	12	65	2,7
26/27	6	8	21	25	11	72	3,0
27/28	5	10	17	20	8	61	2,5
28/29	8	10	16	24	11	69	2,9
29/30	9	9	17	26	12	73	3,1
30/31	8	8	16	26	12	71	2,9
35/36	7	8	13	23	10	62	2,6
40/41	6	8	11	21	9	55	2,3
Rändestsenaarium							
21/22	8	6	21	20	7	62	2,6
22/23	7	13	20	18	7	66	2,7
23/24	6	10	12	18	14	60	2,5
24/25	10	7	13	18	13	60	2,5
25/26	11	8	14	22	13	69	2,9
26/27	7	10	22	25	12	77	3,2
27/28	6	12	18	20	10	67	2,8
28/29	9	12	17	24	13	75	3,1
29/30	10	11	18	26	14	79	3,3
30/31	9	11	17	26	14	78	3,2
35/36	8	10	14	23	13	69	2,9
40/41	8	11	13	21	12	65	2,7

4. HARIDUSVÕRGU ARENDAMISE ALTERNATIIVID

4.1. Võimalikud alternatiivid

Haridusvõrgu tulevikuaarengu kavandamisel tuleb arvesse võtta erinevaid aspekte:

- **Nõudlus teenuste järgi piirkondades**, mis tuleneb prognoositavast laste- ja õpilaste arvust ning laste ja lastevanemate eelistusest (õpirändest) – prognooside kohaselt lasteaiaaas laste arv järgmisel kümnendil Hiiumaal tõenäoliselt ei vähene, põhikooli osas toimub aga järjepidev kahanemine (aastaks 2030 -20%).
- **Riigi hariduspoliitilised suundumused** – riigi hariduspoliitika kohaselt peab põhihariduse I ja II aste olema kättesaadav võimalikult kodu lähedal, seejuures on üldine suund koolihoonete muutmisel multifunktsionaalsemateks kogukonnakeskusteks. Vähenevates piirkondades nähakse võimalust koondada III kooliaste suurematesse keskustesse. Jätkuvalt on eesmärk kaasava hariduse rakendamine, s.t vajaduspõhise õpikeskkonna loomist nii tuge vajavatele kui andekatele lastele nn tavakoolide juures.
- **Vahemaad ja geograafilised eripärad** – eelkõige põhikooli esimesed kooliastmed peaksid olema võimalikult kodu lähedal, mis tähendab, et Hiiumaa olemasolevat haridusvõrku vahemaade tõttu radikaalselt reformida ei saa.
- **Eeldused haridusvaldkonna sisuliseks arenguks** – kooli suuruse ja hariduse kvaliteedi vahel pole ühest seost, samas peavad iga õppija toetamiseks olema ka väiksemates haridusasutustes tagatud kõik vajalikud tugimeetmed. Täiendavate tugispetsialistide leidmine ja õpetajate järelkasv on väljakutse kõigile haridusasutustele, kuid mõnevõrra lihtsam on tagada kõik võimalused suuremates asutustes.
- **Kogukondade ootused** – Hiiumaa viis osavaldal on ajalooliselt väljakujunenud piirkonnad, kogukonnad tõenäoliselt ei soovi suuremaid muudatusi.
- **Finantsvaade** – kuigi hariduskulud ei moodusta võrreldes teiste omavalitsustega väga suurt osa valla eelarvest, ei kata riigipoolne haridustoetus kõiki kulusid, mida haridustoetus teoreetiliselt võiks katta ning vald peab leidma täiendavaid vahendeid. Samas vajavad täiendavat ressursi nt ka tugispetsialistid, keda on vajadust silmas pidades ebapiisavalt.

Eelnevast lähtuvalt saab teoreetiliselt konstrueerida kolm põhimõttelist tulevikualternatiivi Hiiumaa valla põhihariduse korralduseks (alushariduse teenuse osutamine jätkub eelduslikult kõigi alternatiivide puhul tänastes asukohtades):

1. Radikaalne reform
2. III kooliastme reform
3. Olemasoleva korrastamine

Radikaalse reformi puhul jätkaks Hiiumaal kaks põhikooli (Kärdla ja Käina), ülejäänud koolid suletakse. Alternatiivi teoreetiline põhjendatus tuleb eelkõige asjaolust, et u 60-70 lapsega aastakäikude puhul piisaks vallale tulevikus matemaatilisel kolmest paralleelklassist, millest kaks oleks sel juhul Kärdlas (teeninduspiirkond valla põhjaosa) ja üks Käinas (teeninduspiirkond valla lõunaosa).

Reformi elluviimisega kaasneks eelduslikult märkimisväärne majandamiskulude vähenemine, kuna vabaneks kolm suuremat koolihoonet. Hinnanguliselt oleks majandamiskulude vähenemine suurusjärgus kuni 600 tuhat eurot aastas. Samuti kasvaks hüppeliselt valla võimekus maksta õpetajatele ja tugispetsialistidele palka, kuna toetusfondi eraldis jaguneks vähemate õpetajate vahel. Ümberjagatava toetusfondi maht oleks u 870 tuhat eurot (osa sellest kuluks siiski täiendavate paralleelklasside jms rahastamiseks).

Samas on selge, et:

- u 700 põhikoolilast kahte kooli ära ei mahu, ka 5-10 aasta vaates ei ole õpilaste arvu vähenemine eelduslikult nii suur;
- alternatiiv ei toeta koduläheduse printsiipi, teatud piirkondadest peavad ka algklassiõpilased võtma ette enam kui 20km pikkuse koolitee;
- alternatiiv on eelduslikult täiesti vastuvõetamatu kogukondadele ega arvesta ajalooliselt kujunenud piirkondi.

Eelneva tõttu alternatiivi mõjusid täpsemalt ei arvestata, kuna vähemalt lähima kümnendi vaates pole tegu realistliku arengusuunaga.

III kooliastme reformi puhul jätkaks Kärkla ja Käina 9-klassiliste põhikoolidena, Lauka, Palade ja Emmaste koolide puhul toimuks reorganiseerimine 6-klassilisteks koolideks (lasteaed-alkkool mudel).

Alternatiivi sisuliseks põhjenduseks on õpilaste arvu juba toimunud ja perspektiivis jätkuv vähenemine. Kõigis kolmes reorganiseeritavas põhikoolis on juba täna õpilaste arv väiksem kui 90 ehk pole võimalik komplekteerida vähemalt 10 õpilasega klasse. Lauka Põhikooli III kooliastmes on õppeaastal 21/22 kokku vaid 9 õpilast, samas on Palade ja Emmaste siiski oluliselt suuremad (mõlema kooli III kooliastmes u 30 õpilast). Lähiaastatel hakkab eelduste kohaselt siiski mõlemas mainitud koolis ka III kooliaste vähenema.

Alternatiivi sisuliseks eesmärgiks oleks III kooliastmes pakutava hariduse kvaliteedi tagamine ka pikemas vaates, kui klassikomplekte pole enam väiksemates piirkondades võimalik täita. Alternatiivi toetab vähemalt osaliselt ka riigi hariduspoliitika, mille kohaselt konsolideeritakse põhikooli III aste suurematesse keskustesse.

Alternatiivi elluviimisega haridusvaldkonna majanduskulud oluliselt ei muutuks. Seda eeldusel, et jätkatakse tänasel taristul. Mõningane finantsmõju avalduks asjaolus, et õpetajate ametikohti oleks vaja võrreldes praegusega vähem.

Vastavalt riiklikule õppekavale on I kooliastmes kohustuslike nädalatundide arv 68 (keskmiselt 22,7), II kooliastmes 83 (keskmiselt 27,7) ning III kooliastmes 94 (keskmiselt 31,3 tundi nädalas). Seega III kooliastme ainetundide osakaal moodustab 38%. Vastavalt ainetundide osakaalule koolis on arvestatud õppetöö palgafondi muutus iga kooli reorganiseerimisel väiksema klasside arvuga kooliks. Kuna tegemist on teoreetilise kalkulasiooniga, siis ei ole hetkel arvesse võetud klassikomplektide moodustamisest lähtuvaid eripärasid (nt olemasolevad liitklassid).

Korraldades hetkel 9-klassilised Emmaste, Lauka ja Palade koolid ümber 6-klassiliseks, väheneb õppetöö palgafond kuni 290 tuhande euro võrra.

	Emmaste Põhikool	Lauka Põhikool	Palade Põhikool	Kokku
Õppetöö palgafond	286 000	193 000	271 000	750 000
sh III kooliaste	110 000	74 000	104 000	288 000

Alternatiivi elluviimisel tekib olukord, kus vallal kaob vajadus tasuda vallaeelarvest juurde toetusfondist rahastatavaid kulusid mahus u 185 tuhat eurot. Lisaks on kuni 100 tuhat eurot toetusfondi vahendeid võimalik ümber jaotada, v.a osa (sõltuvalt III astme klasside komplekteerimise tegelikest võimalustest), mis kulub uute klassikomplektide avamiseks Kärkla või Käina koolides.

Õppeaasta 21/22 õpilaste arvu vaates oleks mõjutatud 72 õpilast, kes õpivad koolide III astmes. Kolme aasta möödudes 78 ja kuue aasta pärast 44 õpilast. Samas on näiteks prognoosimatu, kui palju Kärkla õpilasi liigub tulevikus koolitee keskel õppima Palade kooli.

Alternatiivi peamised vastuargumendid:

- Emmaste ja Palade koolid on vähemalt hetkel piisavalt suured (sh III kooliaste), et korraldada hariduse andmist kõigis astmetes.
- Tänapäeval Emmaste, Palade ja Lauka III kooliastme õpilastel pikeneks oluliselt kooli jõudmiseks vajalik vahemaa.
- Kõigi kolme kooli puhul on tegu piirkonna ainsa 9-klassilise kooliga, astmete reform ei oleks eelduslikult toetatud kogukondade poolt.

Olemasoleva korrastamise alternatiivi puhul on võimalik kaaluda erinevaid muudatusettepanekuid, mille eesmärk on viia vastavusse piirkondlik pakkumine ja nõudlus ning tagada efektiivsem majandamine, jättes hariduse kvaliteedi vähemalt samale tasemele.

Võimalikud muudatusprojektid:

1. **Haridusasutuste juhtimise ühendamine.** Lasteaedade ja koolide viimine ühisele juhtimisele piirkondades (sarnaselt Pühalepa piirkonnale), sh Lauka Põhikooli ja Kõrgessaare lasteaed, Emmaste kool ja lasteaed, Käina kool ja lasteaed.
2. **Toitlustuste konsolideerimine.** Lasteaedade ja koolide köökide ühendamine piirkondades (sarnaselt Käina piirkonnale).
3. **Lauka Põhikooli ja Kõrgessaare lasteaia ühendamine ja/või Lauka Põhikooli reorganiseerimine 6-klassiliseks kooliks.** Muudatusprojekti raames toimuks kooli ja lasteaia füüsiline kokkuviiimine Lauka Põhikooli ruumidesse eesmärgiga vähendada majandamise püsikulusid ning kasutada ruumiressurssi otstarbekamalt. Muudatuse peamiseks põhjuseks on kiiresti vähenenud õpilaste arv Lauka Põhikoolis ning piisav ruumivaru koolihoones.

1. Haridusasutuste juhtimise ühendamine

Hiiumaa vallas on enamuse haridusasutusi väikese laste ja töötajate arvuga. Üldjuhul kasutavad kohalikud omavalitsused haridusasutuste juhtimise efektiivsemaks muutmiseks peamist kahte alternatiivi:

- kohapõhine juhtimine – sh piirkondlik või õppekoha (hoone) põhine. Vastav viis tähendab, et ühe juhtimise alla koondatakse piirkonna lasteaed ja (põhi)kool ning moodustatakse ühisasutus;

- õppetaseme põhine juhtimine – eraldi on ühise juhtimise alla viidud lasteaiad ja koolid.

Vallas on juba kasutusel kohapõhine mudel Pühalepa piirkonnas Suuremõisa näitel. Õppetaseme põhise juhtimise näitena (kuigi tegemist on eraldi asutusega), saab kaudselt käsitleda Suuremõisa ja Palade kooli ühes isikus asutuse juhti. Kõikides teistes piirkondades tegutsevad lasteaiad ja koolid eraldi asutustena. Samas tegevuskohtade vahekaugused on väikesed ja lasteaedadest edasi koolidesse minevad lapsed ja pered samad.

Üheteistkümnes haridusasutuses on kokku 14,3 juhtide (juhatajad ja õppealajuhatajad) ametikohta palgafondiga enam kui 340 tuhat eurot.

	Emmaste	Käina	Kärdla	Lauka / Kõrgessaare	Palade / Suuremõisa	Kokku
Juhid lasteaias	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0	6,0
Juhid koolis	1,5	1,8	2,0	1,5	1,5	8,3
Kokku	2,5	2,8	4,0	2,5	2,5	14,3
Kulud lasteaias	22 000	24 000	47 000	22 000	22 000	137 000
Kulud koolis	38 000	46 000	56 000	26 000	39 000	205 000
Kokku	60 000	70 000	103 000	48 000	61 000	342 000
Lapsi ametikoha kohta	46	86	108	32	56	70
Töötajaid ametikoha kohta	12	16	18	10	18	15

Moodustades piirkondlikud asutused (v.a. Kärdla) ja eeldades juhtimiskulude vähenemist 25% võrra, kujuneb võimalikuks kokkuhoiuks kuni 50 tuhat eurot aastas.

2. Toitlustamise korraldus

Valla haridusasutustes on kokku 10 kööki seejuures mitmed neist paiknevad lähestikku. Toit koolile ja lasteaiale valmistatakse ühes köögis Käinas, Suuremõisa kooliosa saab toidu Hiiumaa Ametikooli köögist. Emmaste, Kärdla, Palade ning Lauka/Kõrgessaare asutustel on köögid eraldi.

Kahe lähestikku paikneva või väikese mahuga köögi pidamine ei ole ei pruugi olla tegevuslikult ega ka majanduslikult põhjendatud. Näiteks Lauka/Kõrgessaare ja Palade asutuste kulud (eelarves eristatavad tööjõu ja majandamiskulud, v.a toiduained) enam kui kaks korda väiksema arvuga laste toitlustamiseks on samaväärses suurusjärgus Käina asutuste kuludega.

	Emmaste	Käina	Kärdla	Lauka / Kõrgessaare	Palade	Suuremõisa	Kokku
Vahemaa (km)	1,9	0,33	0,7	4,6	1,1	0,53	
Köövide arv	2 kööki	1 köök	2 kööki	2 kööki	2 kööki	1 köök + teenus	10
Töötajad lasteaias	1,0	0,0	2,0	1,0	1,0	1,0	6
Töötajad koolis	1,3	3,0	4,0	2,0	2,0	1,0	13,3
Kokku	2,3	3,0	6,0	3,0	3,0	2,0	19,3
Kulud lasteaias	12 000		23 600	11 600	11 600	11 200	70 200
Kulud koolis	13 200	36 200	63 800	28 100	28 100	13 900	183 300
Kokku	25 200	36 200	87 400	39 700	39 700	25 100	253 500
Toitlustatavate laste arv	116	236	432	79	100	41	1 004

Toidu veo korraldamiseks kompaktses piirkonnas on vaja töökohti vähem kui valmistamiseks. Üldjuhul on vedu vaja korraldada 1-2 korda päevas, lasteaiad õhtuode pannakse kaasa koos lõunasöögiga ja serveeritakse õpetaja abi poolt kohapeal. Konsultandi hinnangud on toitlustamise konsolideerimisel võimalik saavutada kokkuhoidu kolmandiku kuni poole jagu olemasolevatest tööjõukuludest ehk Emmaste, Lauka/Kõrgessaare ja Palade köökide konsolideerimisel 35-50 tuhat eurot aastas.

Lisaks on tähtis arvestada, et kuigi köögid on hetkel üldiselt korras, siis varem või hiljem tulevikus vajavad kõik uuendamist, mis toob suurema arvu tegevuskohtade juures kaasa ka kõrgema investeringukulu. Toidu veo korraldamiseks on vajalik teha ühekordne investering transportimiseks kasutatavatesse nõudesse, lisandub mõningane tööjõu- ja majandamiskulu transpordiks.

3. Lauka Põhikooli ja Kõrgessaare Lasteaia ühendamine

Kooli ja lasteaia vahekaugus on 4,6 km, kahe asutuse peale kokku on lapsi ja õpilasi 74. Lauka Põhikooli hoone ruumiprogramm võimaldab kahe lasteaiaühma tarbeks ruumide kohandamist. Õueala suurus ja võimalused tingimuste kohandamiseks on piisavad.

Lasteaia toomisel Lauka koolihoonesse vähenevad asutuste personali- ja majandamiskulud. Juhtimise ja toitlustamise kulude muutuse hinnang on välja toodud valla tervikvaates eraldi punktides, asutuste ühendamisel leiaks aset vastavate kulude vähenemine suurusjärgus kuni 30 tuhat eurot aastas. Lisaks 15 tuhat eurot lasteaia kinnistu ja hoonega seotud personalikulude arvel. Lasteaia majandamiskulud on 2021. aasta eelarves suuruses 50 tuhat eurot, sh kinnisvarakulu 30 tuhat eurot. Eeldada saab majandamiskulude vähenemist kuni 40 tuhande euro võrra (tulenevalt lasteaiahoonesse uue kütte süsteemi paigaldamisest, järgnevatel aastatel eelarvete alusel eeldatavalt siiski vähem). Aastane kokkuhoid on seega kuni 80 tuhat eurot.

Lasteaia kahe rühma ruumivajadus on vähemalt 220 m². Ümberehituse maksumuse suurusjärg on kuni 150 tuhat eurot, lisaks õueala kohandamise kulud ehk muudatuse tasuvusaeg on kuni 3 aastat.

Kahtlemata kaasneb ümberkorraldusega muutus lapsevanemate liikumisharjumuste seisukohalt. Teisalt moodustavad viimastel aastatel Kõrgessaare aleviku elukohaga lapsed u veerandi lasteaia laste koguarvust (21/22 õppeaastal 8 last 33-st). Samaväärne on laste arv Lauka ja sellega piirnevates asustusüksustes.

Lasteaiahoone põhivara jääkmaksumus on 176 tuhat eurot, selles 120 tuhat enam kui kümnendi taguste renoveerimistööde jääkmaksumus. Otsustades jätkata koolipidamisega Laukal, on sealses hoones samuti tarvilik rekonstrueerimistööd ellu viia.

4.2. Konsultantide hinnang ja soovitus

Hiiumaa valla haridusvõrk on välja kujunenud viie ajaloolise piirkonna baasil. Kuigi laste arv on viimase 15 aasta jooksul oluliselt vähenenud, on haridusteenuse osutamine kõigis piirkondades ka järgmisel kümnendil vajalik ja põhjendatud.

Alushariduse osutamisega on mõistlik ja vajalik jätkata kõigis tänastes piirkondades. Üldhariduse vaates on põhjendatud vähemalt kahe esimese kooliastme jätkamine tänastes asukohtades. Radikaalne reform ehk osade haridusasutuste sulgemine ei ole lähimas perspektiivis vajalik ega põhjendatud.

Soovitused lähiaastateks

Konsultantide hinnangul on lähiaastate perspektiivselt suurimaks muudatusprojektiks Kõrgessaare piirkonna haridusasutuste reorganiseerimine - Lauka Põhikooli ja Kõrgessaare lasteaia ühendamine üheks asutuseks ning kolimine ühele pinnale. Umbkaudu 40 õpilasega põhikooli ja veidi enam kui 30 lapsega lasteaia pidamine eraldi asutustena ei ole põhjendatud ega vajalik. Seejuures on majanduslikult mõistlik paigutada lasteaiarühmad põhikooli hoonesse ning loobuda senisest lasteaiahoonest. Tänapäevaste õpilaste arv ja piirkonna laste ja lastevanemate eelistused näitavad, et üle poole Kõrgessaare piirkonna põhikoolilastest eelistavad liikuda Kärkla suunal. Sellest tulenevalt on mõistlik kaaluda ka kooli reorganiseerimist 6-klassiliseks. Muudatusprojekti elluviimisel kaasneks vallale püsikulude vähenemine summas 80 000 eurot (majandamiskulude vähenemine, sh üleminek ühele köögile), millele lisanduks ümberjaotatav toetusfondi maht suurusjärgus 74 000 eurot eeldusel, et III kooliaste Laukal ei jätku. Arusaadavalt võib vastav muudatus kaasa tuua kogukondade vastuseisu, kuid selle arutamiseks on mõistlik käivitada diskussioon esimesel võimalusel.

Juhtimiskorralduslikult võiks Kõrgessaare kõrval ühisele juhtimisele üleminekut kaaluda samaaegselt ka Emmastes ja Käinas. Nimetatud muudatusega kaasneks püsikulude vähenemine mahus kuni u 30 tuhat eurot aastas, sisuliselt tekiks muudatusega võimalus suurendada sünergiat alus- ja üldhariduse osutamise vahel piirkonnas.

Kuigi toitlustuse konsolideerimine piirkondades pole kogukonna vaates oodatud projekt, tasub seda siiski kaaluda, kuna kolme piirkonna köökide konsolideerimine võiks säästa aastas u 40 000 eurot ning lisaks väheneb investeerimisvajadus.

Eelmainitud optimeerimisest tekkiv ressurss on konsultantide hinnangul oluline suunata eelkõige täiendavate tugispetsialistide värbamiseks. Lisaks tuleb investeringute kavast näha ette Kärkla lasteaia uue hoone rajamise kõrval ka uue kaasaegse lasteaia rajamine Käinas. Järjepidevalt tuleb tegeleda ka uute õpetajate värbamisega, s.t. komplekse motivatsioonisüsteemi arendamisega järelkasvu tagamiseks.

Kodanikualgatuse ja haridusteenuste mitmekesistamise seisukohast on Hiiumaa Vabakooli asutamine olnud igati tervitatav. Samas on valla seisukohast olemasolevates haridusasutustes piisavalt ruumivõimalusi, mistõttu omavalitsusel puudub otsene vajadus täiendavate kohtade ostmiseks erasektorist.

Pikema perspektiivi muudatused

Sõltuvalt rändemustrist ja sündivusest tasuks 3-5 aasta vaates tõsisemalt kaaluda III kooliastme reformi vajadust Emmastes ja Paladel. Kuigi lähiaastatel ei ole see konsultantide hinnangul aktuaalne, võib õpilaste arvu vähenemisel vastav teema tõusta päevakorda.

Muudatus vabastaks märkimisväärselt toetusfondi ressursi, mida saaks suunata õpetajate palgatõusuks ja/või tugispetsialistide palkamiseks. Samas peab arvestama, muudatuste võimalike negatiivsete aspektidega, nagu koolitee pikenemine, hoonete kasutusintensiivsuse langus (ruum jääb vabaks), senise ja harjumuspärase koolivaliku mustri lõhkumine jms.

LISAD

Lisa 1. Kandid

Lisa 1.1 Asustusüksuste kuuluvus kantidesse

Piirkond	Kant	Asustusüksus	Asustusüksuse kood
Emmaste	Emmaste	Emmaste küla	1589
Emmaste	Emmaste	Kabuna küla	2467
Emmaste	Emmaste	Kõmmuselja küla	3760
Emmaste	Emmaste	Külama küla	3978
Emmaste	Emmaste	Metsalauka küla	4898
Emmaste	Emmaste	Prassi küla	6357
Emmaste	Emmaste	Rannaküla	6801
Emmaste	Emmaste	Riidaküla	6972
Emmaste	Emmaste	Tilga küla	8236
Emmaste	Emmaste	Tärkma küla	8576
Emmaste	Jausa	Jausa küla	2180
Emmaste	Jausa	Muda küla	4993
Emmaste	Nurste	Emmaste-Kurisu küla	1587
Emmaste	Nurste	Emmaste-Selja küla	1588
Emmaste	Nurste	Haldi küla	1734
Emmaste	Nurste	Haldreka küla	1732
Emmaste	Nurste	Härma küla	1952
Emmaste	Nurste	Kaderna küla	2481
Emmaste	Nurste	Kitsa küla	3160
Emmaste	Nurste	Kuusiku küla	3717
Emmaste	Nurste	Külaküla	3976
Emmaste	Nurste	Laartsa küla	4025
Emmaste	Nurste	Lassi küla	4128
Emmaste	Nurste	Leisu küla	4245
Emmaste	Nurste	Metsapere küla	4910
Emmaste	Nurste	Mänspe küla	5272
Emmaste	Nurste	Nurste küla	5479
Emmaste	Nurste	Ole küla	5654
Emmaste	Nurste	Prähnu küla	6372
Emmaste	Nurste	Sinima küla	7616
Emmaste	Nurste	Vanamõisa küla	9019
Emmaste	Nurste	Õngu küla	9703
Emmaste	Sõru	Hindu küla	1851
Emmaste	Sõru	Lepiku küla	4290
Emmaste	Sõru	Pärna küla	6609
Emmaste	Sõru	Reheselja küla	6903
Emmaste	Sõru	Sepaste küla	7548
Emmaste	Sõru	Sõru küla	7900
Emmaste	Sõru	Viiri küla	9295
Emmaste	Valgu	Harju küla	1769
Emmaste	Valgu	Ulja küla	8656
Emmaste	Valgu	Valgu küla	8938
Kõrgessaaare	Kõpu	Heistesoo küla	1800
Kõrgessaaare	Kõpu	Hirmuste küla	1873
Kõrgessaaare	Kõpu	Kalana küla	2561
Kõrgessaaare	Kõpu	Kaleste küla	2577
Kõrgessaaare	Kõpu	Kiduspe küla	3009
Kõrgessaaare	Kõpu	Kõpu küla	3781
Kõrgessaaare	Kõpu	Laasi küla	4023
Kõrgessaaare	Kõpu	Mägipe küla	5224
Kõrgessaaare	Kõpu	Ojaküla	5649
Kõrgessaaare	Kõpu	Palli küla	5932
Kõrgessaaare	Kõpu	Suurepsi küla	7848
Kõrgessaaare	Kõpu	Suureranna küla	7850
Kõrgessaaare	Kõpu	Tammistu küla	8122
Kõrgessaaare	Kõpu	Tiharu küla	8209
Kõrgessaaare	Kõpu	Viita küla	9303
Kõrgessaaare	Kõpu	Viitasoo küla	9306
Kõrgessaaare	Kõpu	Vilima küla	9327
Kõrgessaaare	Kõpu	Ülendi küla	9826
Kõrgessaaare	Kõrgessaaare	Kõrgessaaare alevik	3795
Kõrgessaaare	Lauka	Heigi küla	1788
Kõrgessaaare	Lauka	Heiste küla	1801
Kõrgessaaare	Lauka	Isabella küla	2109
Kõrgessaaare	Lauka	Kurisu küla	3679
Kõrgessaaare	Lauka	Lauka küla	4141
Kõrgessaaare	Lauka	Leigri küla	4223
Kõrgessaaare	Lauka	Liibi küla	4371
Kõrgessaaare	Lauka	Metsaküla	4890
Kõrgessaaare	Lauka	Napi küla	5350
Kõrgessaaare	Lauka	Otste küla	5767
Kõrgessaaare	Lauka	Pihla küla	6145
Kõrgessaaare	Lauka	Reigi küla	6908

Kõrgessaaare	Lauka	Rootsi küla	7084
Kõrgessaaare	Luidja	Joeranna küla	2247
Kõrgessaaare	Luidja	Jõesuu küla	2250
Kõrgessaaare	Luidja	Kiivera küla	3054
Kõrgessaaare	Luidja	Kopa küla	3433
Kõrgessaaare	Luidja	Luidja küla	4546
Kõrgessaaare	Luidja	Mardihansu küla	4780
Kõrgessaaare	Luidja	Paope küla	5978
Kõrgessaaare	Luidja	Poama küla	6297
Kõrgessaaare	Luidja	Puski küla	6459
Kõrgessaaare	Luidja	Reigi-Nõmme küla	6909
Kõrgessaaare	Luidja	Villamaa küla	9349
Kõrgessaaare	Malvaste	Kanapeeksi küla	2650
Kõrgessaaare	Malvaste	Kauste küla	2881
Kõrgessaaare	Malvaste	Kidaste küla	3004
Kõrgessaaare	Malvaste	Kodeste küla	3235
Kõrgessaaare	Malvaste	Koidma küla	3271
Kõrgessaaare	Malvaste	Lehtma küla	4209
Kõrgessaaare	Malvaste	Malvaste küla	4765
Kõrgessaaare	Malvaste	Mangu küla	4766
Kõrgessaaare	Malvaste	Meelste küla	4844
Kõrgessaaare	Malvaste	Mudaste küla	4995
Kõrgessaaare	Malvaste	Ogandi küla	5613
Kõrgessaaare	Malvaste	Risti küla	7009
Kõrgessaaare	Malvaste	Sigala küla	7554
Kõrgessaaare	Malvaste	Tahkuna küla	8067
Käina	Kassari	Esiküla	1647
Käina	Kassari	Kassari küla	2807
Käina	Kassari	Orjaku küla	5728
Käina	Kassari	Taguküla	8061
Käina	Käina	Allika küla	1200
Käina	Käina	Jõeküla	2227
Käina	Käina	Kaasiku küla	2428
Käina	Käina	Kaigutsi küla	2533
Käina	Käina	Kleemu küla	3196
Käina	Käina	Kogri küla	3253
Käina	Käina	Kolga küla	3337
Käina	Käina	Käina alevik	3869
Käina	Käina	Laheküla	4056
Käina	Käina	Luguse küla	4537
Käina	Käina	Moka küla	4966
Käina	Käina	Mäeküla	5183
Käina	Käina	Mäeltse küla	5203
Käina	Käina	Nasva küla	5360
Käina	Käina	Niidiküla	5412
Käina	Käina	Nõmme küla	5512
Käina	Käina	Putkaste küla	6460
Käina	Käina	Ristivälja küla	7014
Käina	Käina	Selja küla	7528
Käina	Käina	Utu küla	8747
Käina	Käina	Vaemla küla	8827
Käina	Käina	Villemi küla	8911
Käina	Männamaa	Aadma küla	1013
Käina	Männamaa	Kuriste küla	3680
Käina	Männamaa	Lelu küla	4253
Käina	Männamaa	Ligemaa küla	4319
Käina	Männamaa	Männamaa küla	5258
Käina	Männamaa	Pämselja küla	6615
Käina	Männamaa	Taterma küla	8162
Käina	Männamaa	Ühtri küla	9816
Kärdla	Kärdla linn	Kärdla linn	3895
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Ala küla	1157
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Hagaste küla	1713
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Hausma küla	1787
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Hellamaa küla	1807
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Hiessaare küla	1835
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Kukka küla	3557
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Kuri küla	3671
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Kõlunõmme küla	3759
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Linumäe küla	4402
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Lõbembe küla	4590
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Lõpe küla	4612
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Palade küla	5908
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Paluküla	5946
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Partsi küla	6024
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Puliste küla	6419
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Pühalepa-Harju küla	6660
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Reikama küla	6910
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Sakla küla	7349
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Suuresadama küla	7864
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Sääre küla	7949

Pühalepa	Palade-Hellamaa	Tempa küla	8190
Pühalepa	Palade-Hellamaa	Varssu küla	9674
Pühalepa	Suuremõisa	Aruküla	1374
Pühalepa	Suuremõisa	Heltermaa küla	1818
Pühalepa	Suuremõisa	Hilleste küla	1841
Pühalepa	Suuremõisa	Kalgi küla	2578
Pühalepa	Suuremõisa	Kerema küla	2959
Pühalepa	Suuremõisa	Pühalepa küla	6661
Pühalepa	Suuremõisa	Salinõmme küla	7382
Pühalepa	Suuremõisa	Sarve küla	7438
Pühalepa	Suuremõisa	Soonlepa küla	7728
Pühalepa	Suuremõisa	Suuremõisa küla	7846
Pühalepa	Suuremõisa	Vahtrapa küla	8853
Pühalepa	Suuremõisa	Valipe küla	8949
Pühalepa	Suuremõisa	Viilupi küla	9278
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Kärdla-Nõmme küla	3893
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Loja küla	4465
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Nõmba küla	5503
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Pilpaküla	6258
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Prählamäe küla	6373
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Tammela küla	8095
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Tareste küla	8150
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Tubala küla	8382
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Undama küla	8682
Pühalepa	Tubala-Nõmba	Vilivalla küla	9338

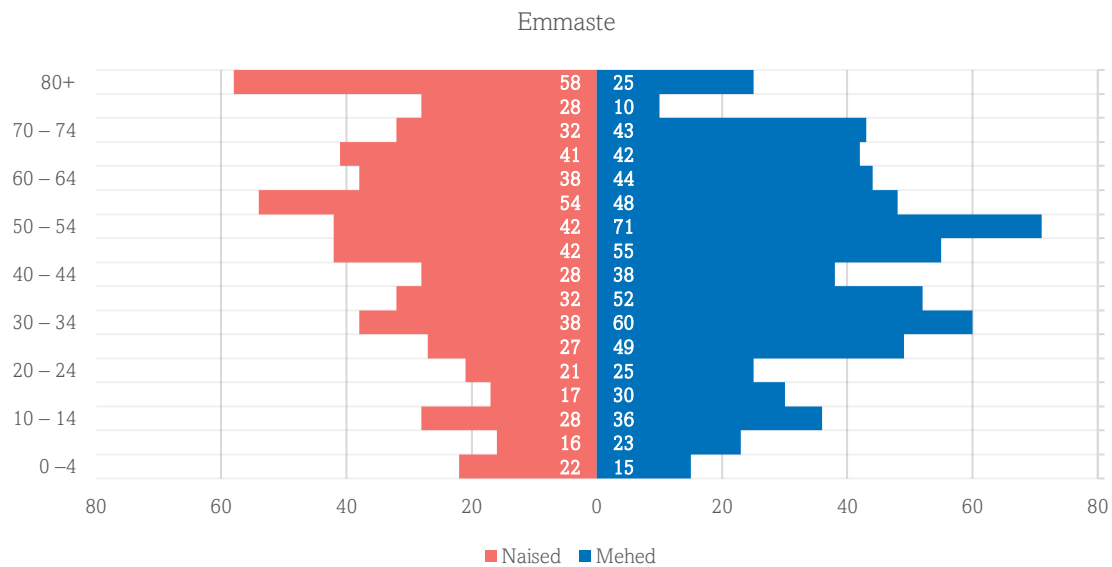
Lisa 1.2 Rahvaarv ja vanusjaotus 2021 ning rahvaarvu muutus 2015-2021 kantides

Piirkond	Kant	0 – 6	7 – 18	19 – 64	65+	Kokku	0-18	19-64	65+	Muutus 15-21	Muutuse %	sh 0-6 muutus	sh 7-18 muutus
Emmaste	Emmaste	20	47	235	90	392	17%	60%	23%	-18	-4%	-1	-5
Emmaste	Jausa	8	8	98	47	161	10%	61%	29%	4	3%	4	-2
Käina	Kassari	25	31	232	78	366	15%	63%	21%	26	8%	6	-4
Kõrgessaare	Kõpu	13	12	161	66	252	10%	64%	26%	46	22%	7	-5
Kõrgessaare	Kõrgessaare	14	41	218	91	364	15%	60%	25%	-59	-14%	-13	-7
Käina	Käina	85	166	912	305	1 468	17%	62%	21%	-4	0%	-11	8
Kärdla	Kärdla linn	139	337	1 985	737	3 198	15%	62%	23%	-272	-8%	-45	-62
Kõrgessaare	Lauka	21	33	214	87	355	15%	60%	25%	1	0%	6	5
Kõrgessaare	Luidja	8	24	155	39	226	14%	69%	17%	37	20%	-6	14
Kõrgessaare	Malvaste	4	16	88	17	125	16%	70%	14%	34	37%	-2	2
Käina	Männamaa	10	20	169	65	264	11%	64%	25%	-26	-9%	-1	-1
Emmaste	Nurste	10	43	233	77	363	15%	64%	21%	9	3%	-15	9
Pühalepa	Palade-Hellamaa	41	82	528	196	847	15%	62%	23%	67	9%	5	8
Pühalepa	Suuremõisa	17	40	370	125	552	10%	67%	23%	20	4%	-5	10
Emmaste	Sõru	7	16	118	34	175	13%	67%	19%	-16	-8%	-1	2
Pühalepa	Tubala-Nõmba	9	18	186	52	265	10%	70%	20%	1	0%	5	-6
Emmaste	Valgu	8	10	90	31	139	13%	65%	22%	-5	-3%	1	-1
Hiumaa vald	Kokku	439	944	5 992	2 137	9 512	15%	63%	22%	-155	-2%	-66	-35

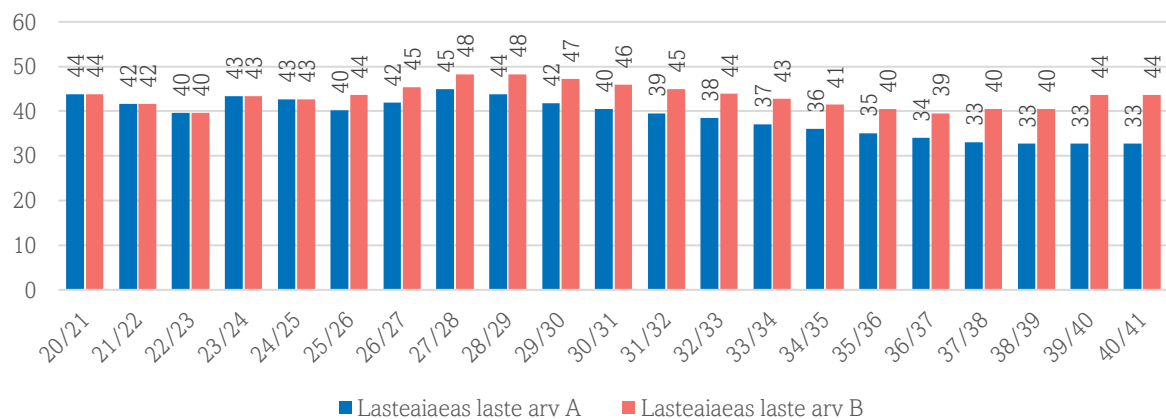
Lisa 2. Rahvastik ja prognoos piirkondades

Lisa 2.1 Emmaste piirkond

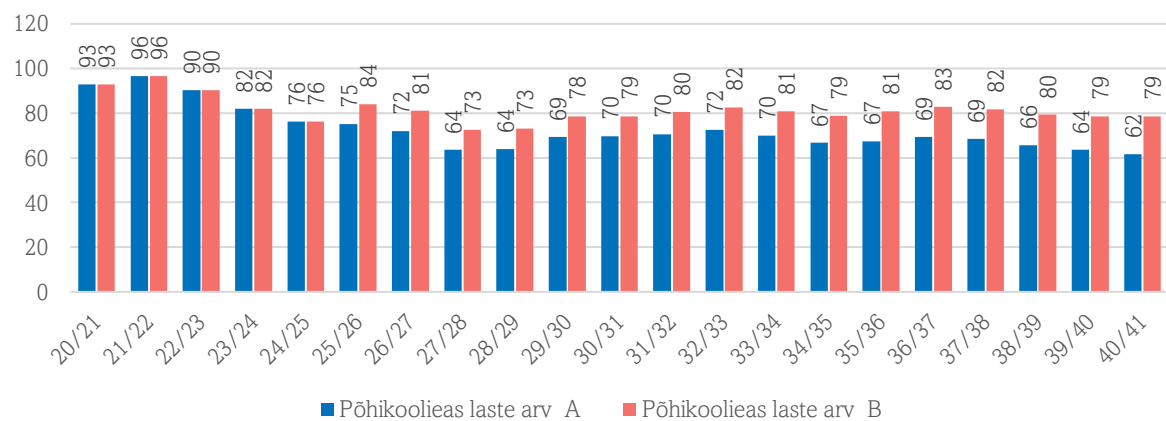
Rahvastiku vanusjaotus

Lasteaiaas laste prognoos

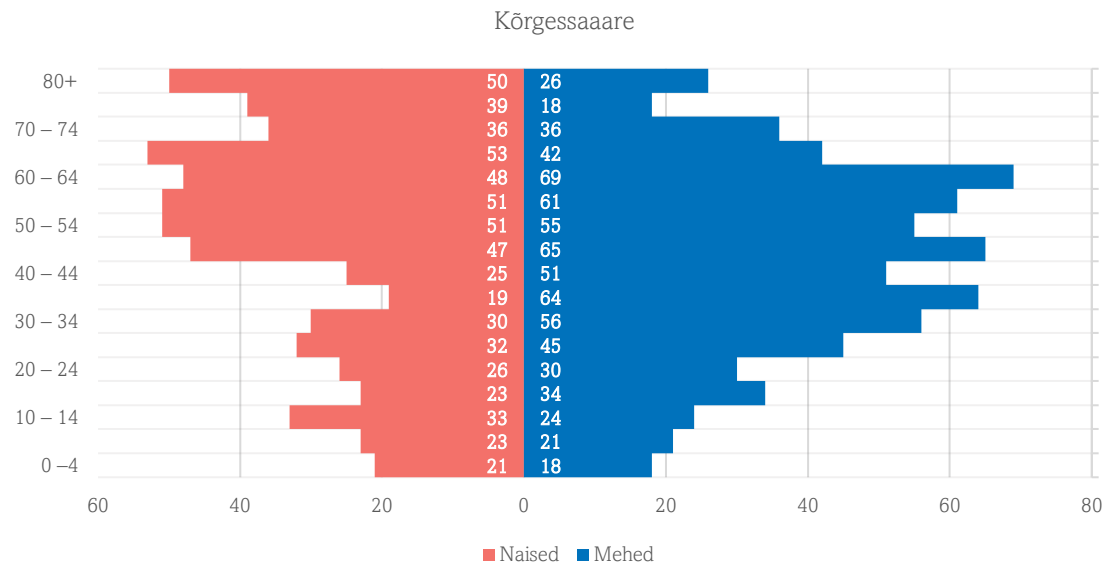

Põhikoolieas laste prognoos

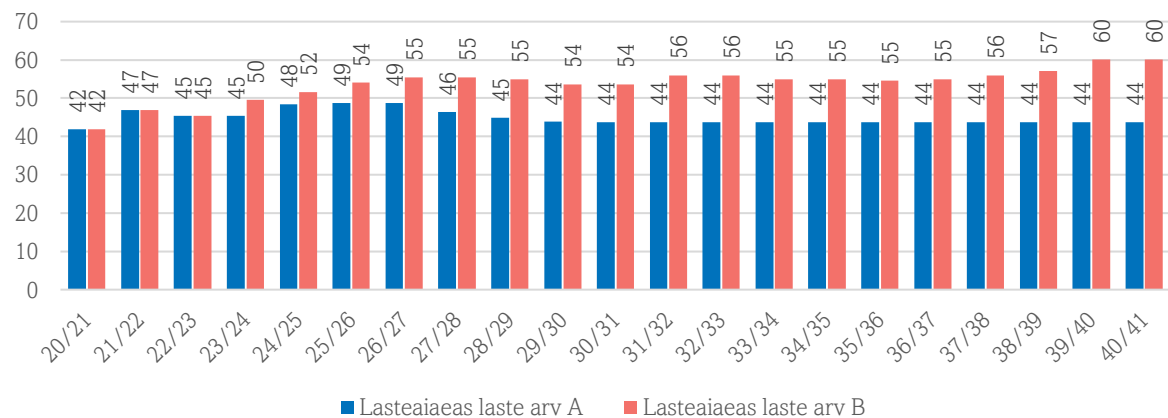

Lisa 2.2 Kõrgessaare piirkond

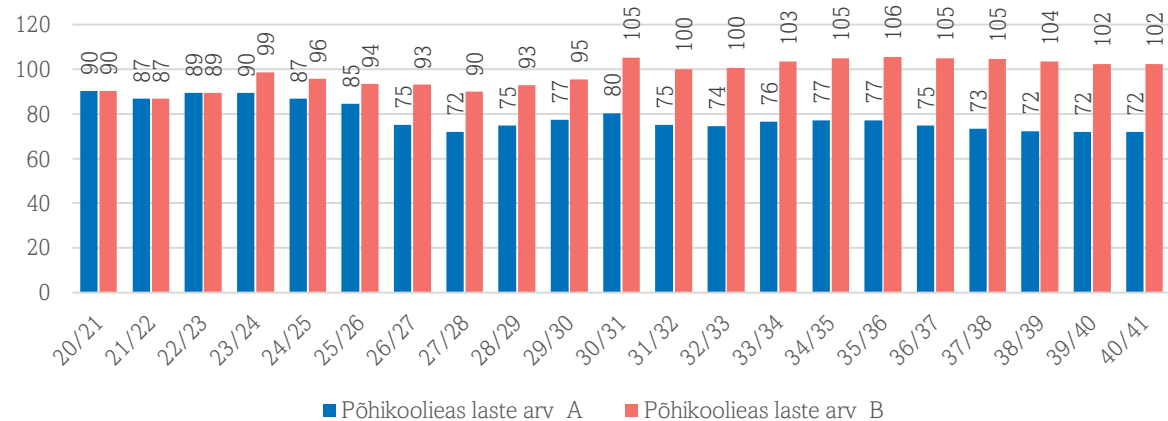
Rahvastiku vanusjaotus

Lasteaiaas laste prognoos

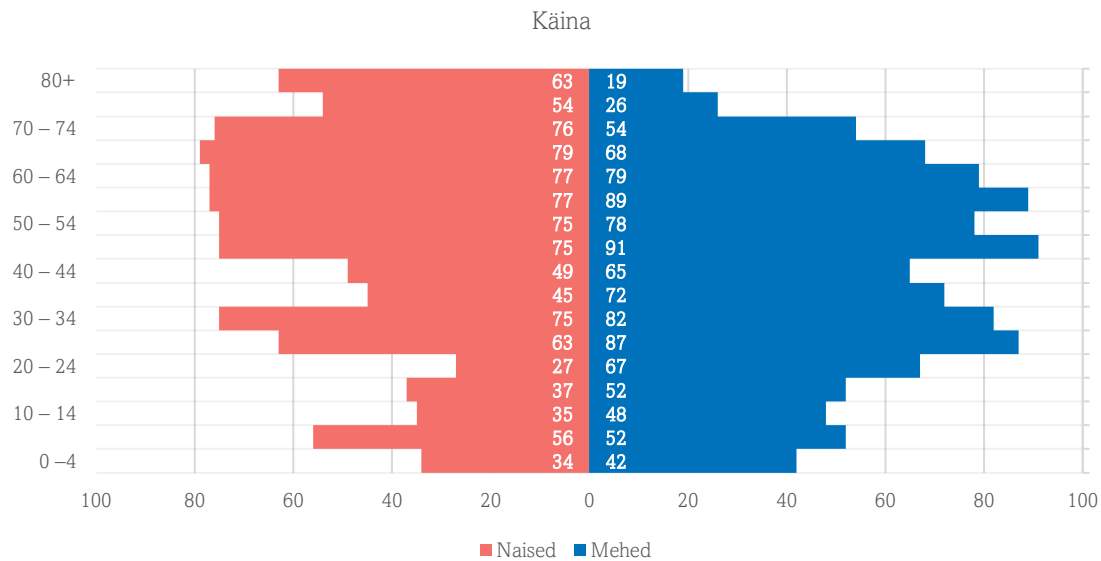

Põhikoolieas laste prognoos

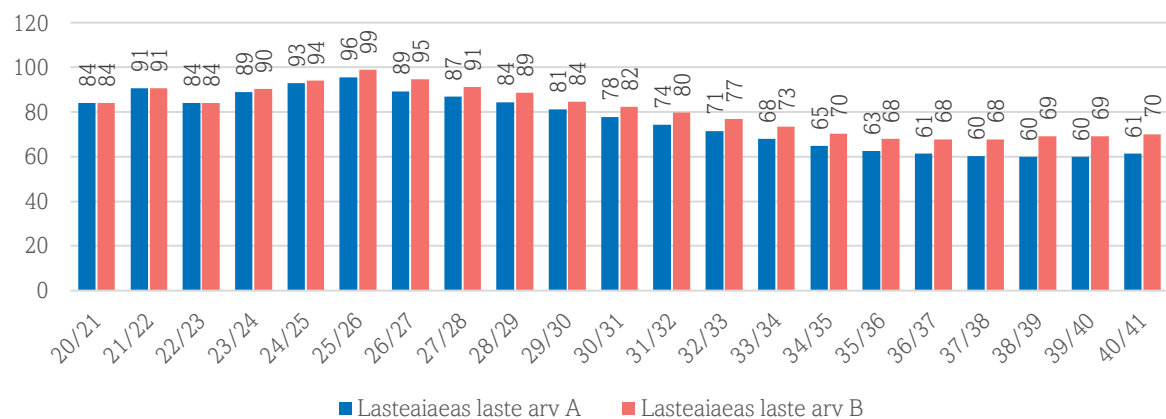

Lisa 2.3 Käina piirkond

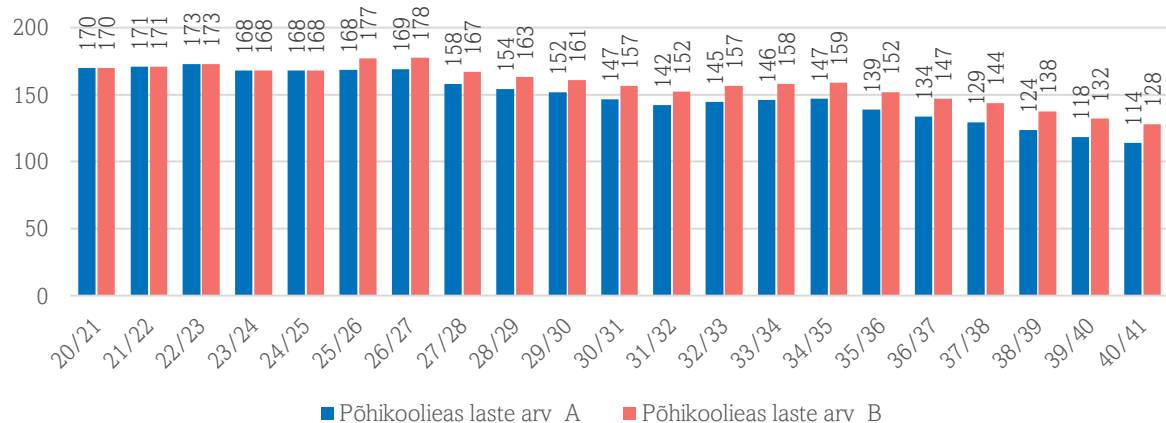
Rahvastiku vanusjaotus

Lasteaiaeaste laste prognoos

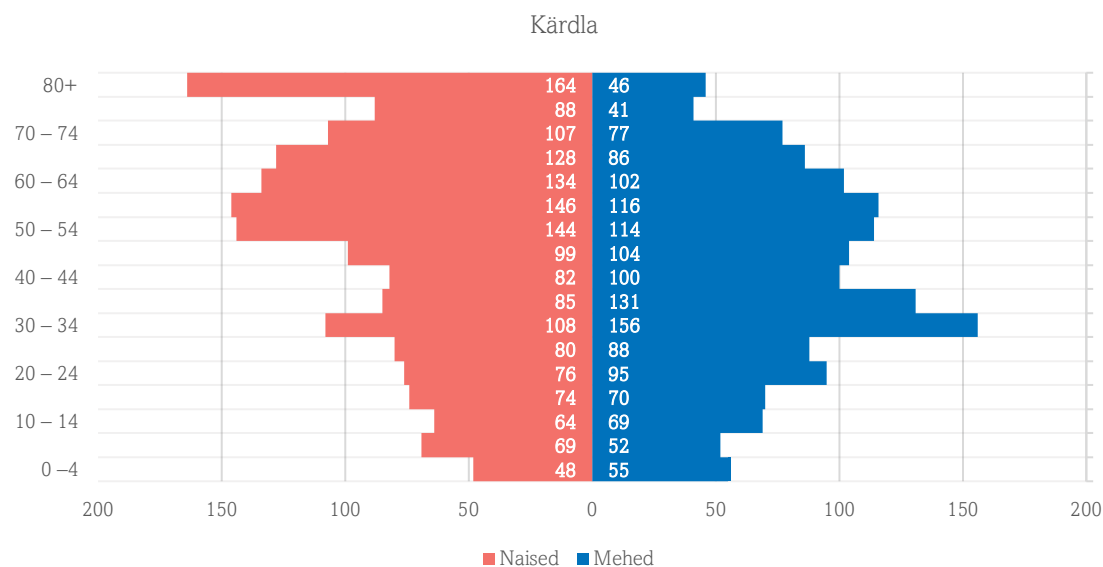

Põhikoolieaste laste prognoos

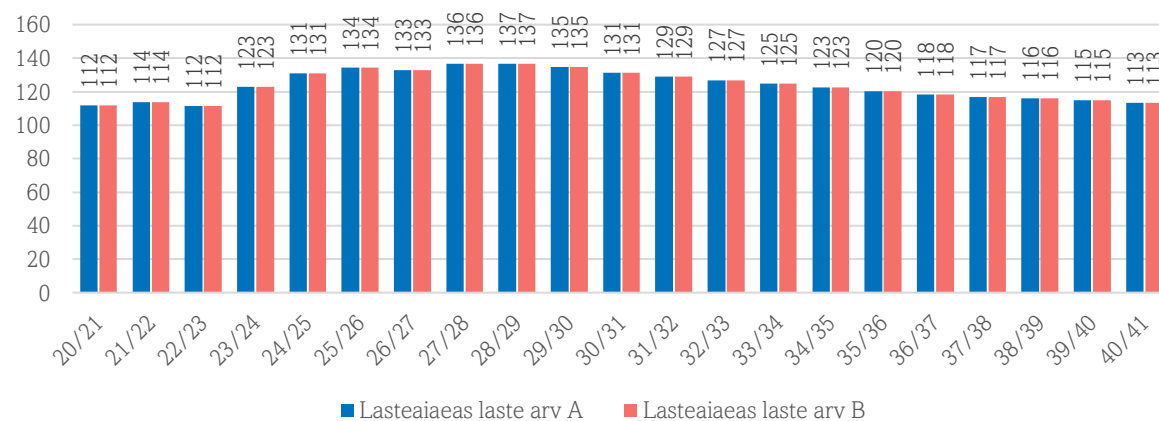

Lisa 2.4 Kärkla linn

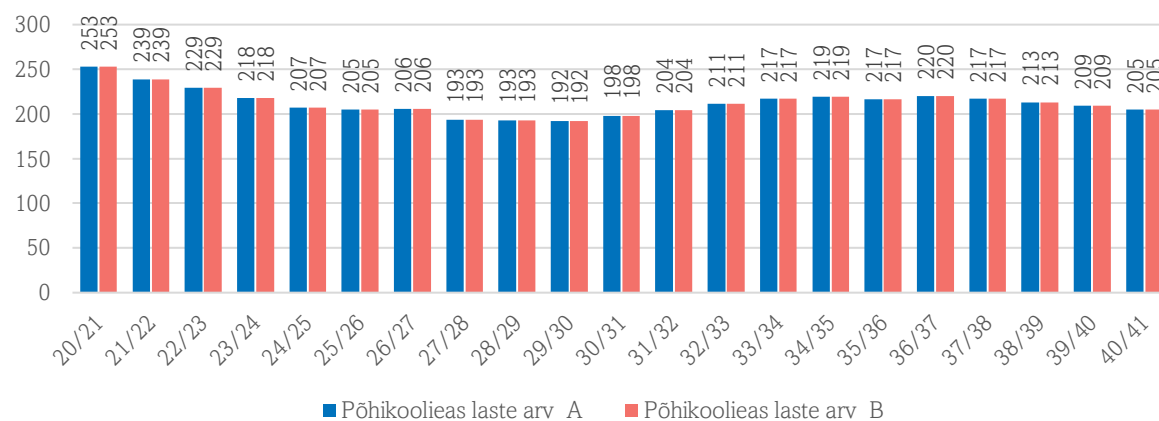
Rahvastiku vanusjaotus

Lasteaia laste prognoos

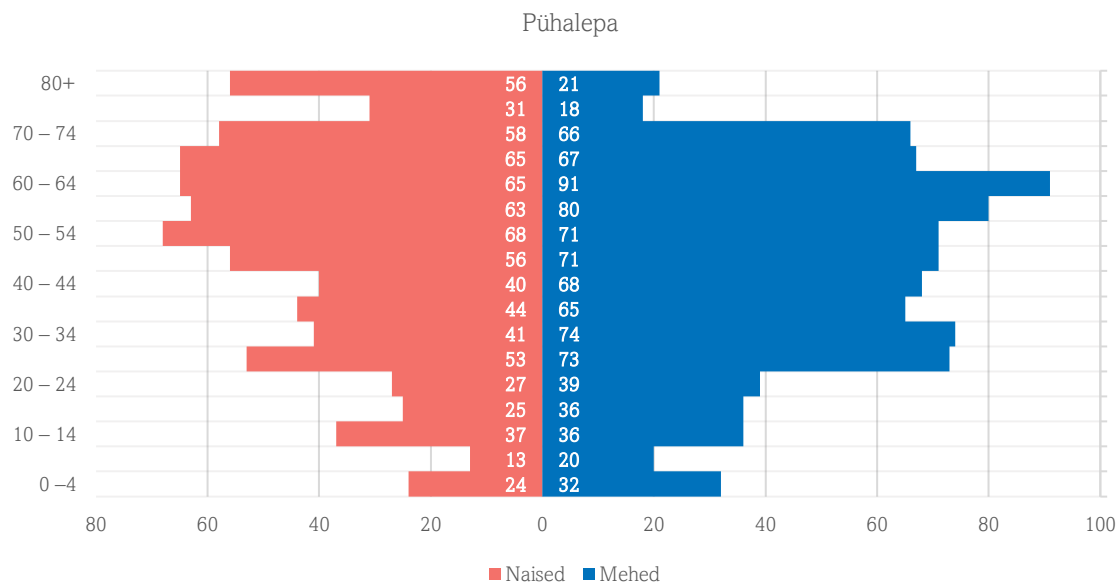

Põhikooli laste prognoos

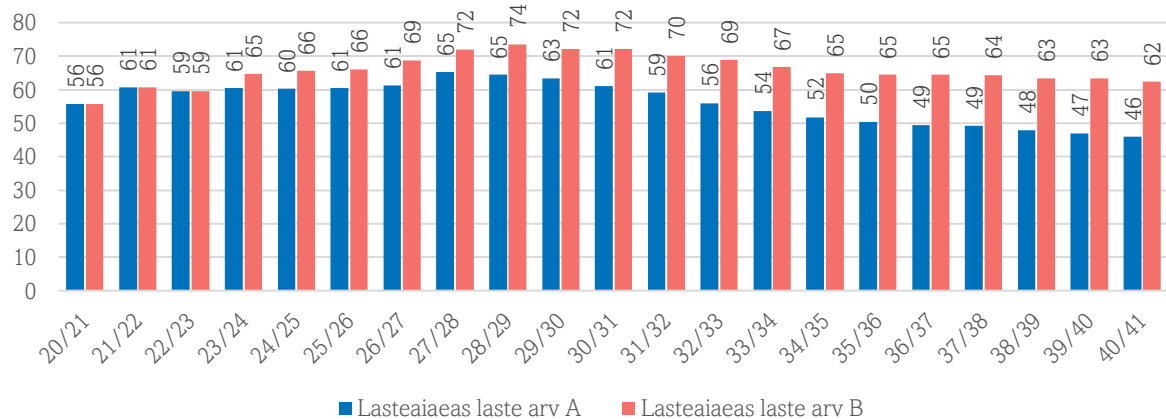

Lisa 2.5 Pühalepa piirkond

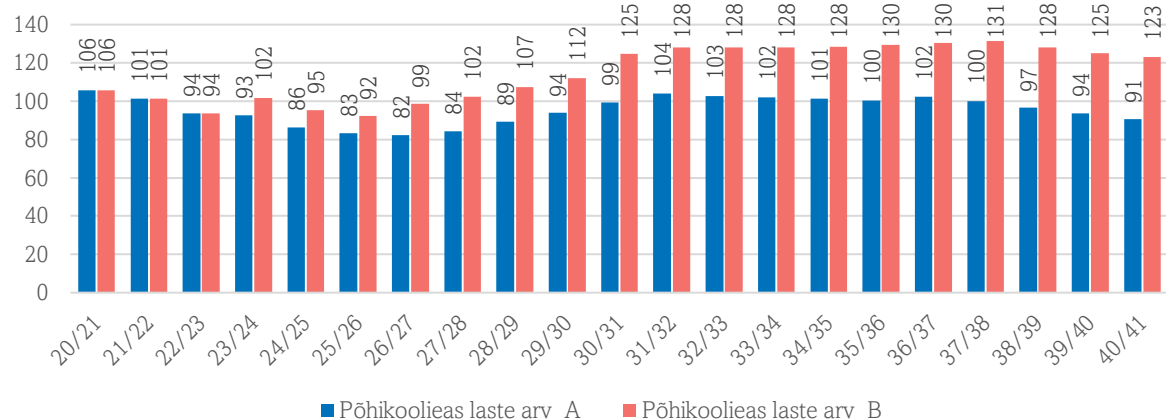
Rahvastiku vanusjaotus

Lasteaiaas laste prognoos

Põhikoolieas laste prognoos

Lisa 3. Õpilaränne kooliastmete lõikes õppeaastal 21/22

I aste

	Koolide asukoha piirkond						Õpilased mujal	Õpilasi piirkonnas kokku	Õpib oma piirkonnas	Õpib oma vallas
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa	Õpilased KOV koolides				
Õpilase elukoha piirkond	Emmaste	16	3	1	1	21		21	76%	100%
	Kõrgessaare		15		10	25		25	60%	100%
	Käina	1	1	59	3	68	2	70	84%	97%
	Kärdla	1			71	78	2	80	89%	98%
	Pühalepa			1	8	20		20	55%	100%
	Mujal omavalitsuses		1	2	1	4				
	Kokku	18	17	65	94	216	4	216	80%	98%
Õpilase elukoha piirkond	89%	88%	91%	76%	50%					

II aste

	Koolide asukoha piirkond						Õpilased mujal	Õpilasi piirkonnas kokku	Õpib oma piirkonnas	Õpib oma vallas
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa	Õpilased KOV koolides				
Õpilase elukoha piirkond	Emmaste	35	1	1		37	5	42	83%	88%
	Kõrgessaare		16	18		34	2	36	44%	94%
	Käina			52	4	57	1	58	90%	98%
	Kärdla				71	75	2	77	92%	97%
	Pühalepa			3	5	36		36	78%	100%
	Mujal omavalitsuses		2	1	2	5				
	Kokku	35	18	57	101	244	10	249	81%	96%
Õpilase elukoha piirkond	100%	89%	91%	70%	85%					

II aste

	Koolide asukoha piirkond						Õpilased mujal	Õpilasi piirkonnas kokku	Õpib oma piirkonnas	Õpib oma vallas
	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Kärdla	Pühalepa	Õpilased KOV koolides				
Õpilase elukoha piirkond	Emmaste	29	4	6		39	2	41	71%	95%
	Kõrgessaare		10	17		27	4	31	32%	87%
	Käina	1		43	1	45	1	46	93%	98%
	Kärdla	1		1	80	88		88	91%	100%
	Pühalepa			5	14	43	2	45	53%	96%
	Mujal omavalitsuses		1	1	5	7				
	Kokku	31	11	54	123	249	9	251	74%	96%
Õpilase elukoha piirkond	94%	91%	80%	65%	80%					

Lisa 4. Õpilasränne kantides õppeaastatel 16/17 kuni 21/22

16/17	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	28	4				1		2				29			12		7
Käina Kool	1	2	23			108					9			4			2
Kärdla Põhikool	2	1		2	4	1	257	5	6	4			9	4	1	4	
Lauka Põhikool				4	30		2	13	7	2							
Palade Põhikool				1		3	14						46	5		7	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool						3							5	15			
Mujal maakonnas	2			1			7				1	1					
Üldkokkuvõte	33	7	25	6	34	116	280	20	13	6	10	30	60	28	13	11	9
17/18	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	31	3				1	1					33			12		3
Käina Kool		2	20			112					11			1			2
Kärdla Põhikool	1	1		2	7	1	245	7	8	6			13	5		4	1
Lauka Põhikool				3	26		1	12	8	2							
Palade Põhikool			1			2	14						41	5		7	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool						4							1	22			
Mujal maakonnas	2		1	2	1		2		1		1	1	1				
Üldkokkuvõte	34	6	22	7	34	120	263	19	17	8	12	34	56	33	12	11	6
18/19	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	35	2				1	1					36			11		4
Käina Kool		2	21			113					12			1			2
Kärdla Põhikool	1	1	1	2	9	2	233	10	10	6	2		12	9		6	1
Lauka Põhikool				1	26		1	13	10	2							
Palade Põhikool						1	14						45	5		7	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool						5							1	18			
Mujal maakonnas	2		1	3	1	2	6		2		2	1	1	1			
Üldkokkuvõte	38	5	23	6	36	124	255	23	22	8	16	37	59	34	11	13	7
19/20	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	36	3				1	2		1			34			9		5
Käina Kool	2	1	20			116					12		1	2	1		2
Kärdla Põhikool	1	1	1	4	10	2	237	10	11	6	2		14	9		6	1
Lauka Põhikool				1	20	1		14	10	2							
Palade Põhikool							13						41	4		7	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	1					5								17			
Mujal maakonnas	1		1	3	1	2	1		2			1	1	2	1		1
Üldkokkuvõte	41	5	22	8	31	127	253	24	24	8	14	35	57	34	11	13	9

20/21	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	29	1				1	2					35			7		6
Käina Kool	2	1	22			112					15		1	3	1		1
Kärdla Põhikool	1	2	1	5	11	3	230	8	11	8	2		18	7		6	1
Lauka Põhikool				1	18	1		12	9	1							
Palade Põhikool						2	13						41	7		6	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	1					5								16			
Mujal maakonnas	1		1	1	2	3	3		2			1	2	1	1		1
Üldkokkuvõte	34	4	24	7	31	127	248	20	22	9	17	36	62	34	9	12	9

21/22	Emmaste	Jausa	Kassari	Kõpu	Kõrgessaare	Käina	Kärdla linn	Lauka	Luidja	Malvaste	Männamaa	Nurste	Palade-Hellamaa	Suuremõisa	Sõru	Tubala-Nõmba	Valgu
Emmaste Põhikool	27	2				2	2					35			9		7
Käina Kool	1	1	26			112	1				16		1	8	1		5
Kärdla Põhikool	2	2	1	5	14	6	222	10	7	9	1	2	17	7		3	2
Lauka Põhikool					14	1		13	8	1							
Palade Põhikool							15						41	7		6	
Suuremõisa Lasteaed-Põhikool	1		1			4	1							9			
Hiiu- ja Vabakool				3						2							
Mujal maakonnas	2			3	2	4	4		1			4	1	1	1		
Üldkokkuvõte	33	5	28	11	30	129	245	23	16	12	17	41	60	32	11	9	14